

Møte onsdag den 3. desember 2014 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 22):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Rigmor Andersen Eide vil fremsette et representantforslag.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [10:00:54]: På vegne av representantene Line Henriette Hjemdal, Rasmus Hansson og meg selv fremmer jeg et Dokument 8-forslag om å sikre at ulovlig fremskaffede produkter fra hai ikke skal importeres til Norge.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglements-messig måte.

Sak nr. 1 [10:01:31]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Erna Solberg vil møte til muntlig spørretime.

Statsministeren er til stede, og vi er klare til å begynne den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Jonas Gahr Støre.

Jonas Gahr Støre (A) [10:01:59]: Det er behov for nye løft i helsetjenestene våre i årene som kommer, bl.a. når det gjelder kvalitet, kvantitet og oppgradering av medisinsk/teknisk utstyr og IKT i sykehusene. Før valget lovet Arbeiderpartiet et investeringsløft på 12 mrd. kr over fire år – for inneværende stortingsperiode – til sykehusene. Høyre svarte på timen, kritiserte vår plan for å være for lite ambisiøs og lovet konkret større milliardvekst til sykehusene med Høyre enn med Arbeiderpartiet.

Nå har vi fasiten. På flere områder bryter regjeringen klare løfter de ga velgerne noen uker før valget. Sykehusbudsjettet var i utgangspunktet svakt, 1 mrd. kr lavere enn lovet, for å være i rute med å nå dette investeringsmålet.

Regjeringen legger også opp til å inkludere nye oppgaver i sykehusrammen, uten økonomisk kompensasjon til sykehusene. Det såkalte frie behandlingsvalget, f.eks., som var lovet å komme i tillegg til rammen, skal nå tas innenfor rammen. Det gjør budsjettet enda strammere.

Budsjettforliket innebærer ytterligere effektiviseringskutt i sykehusene på opp mot 100 mill. kr. Nå lager sykehusene sine budsjetter for 2015, basert på disse rammene.

Jeg leser på nettet. Helse Sør-Øst omtaler statsbudsjettet med at veksten er lavere enn veksten i statsbudsjettene de siste årene, og «lavere» enn det som ligger i planforutsetningene for 2015. Ved UNN planlegger de å kutte aktiviteten med 170 mill. kr i 2015. Også fra andre helseregioner hører vi om at budsjettopplegget i realiteten medfører kutt.

Statsministeren sa før og etter valget at skattekutt ikke har forrang i regjeringens budsjettopplegg, men det er jo nettopp det det har. Hvordan mener statsministeren at sykehusene skal klare å leve opp til forventningene som Høyre selv har skapt, når de mangler så store bevilgninger? Står statsministeren ved løftet om minst 12 mrd. kr til sykehusene i inneværende periode, og vil regjeringen således følge opp disse løftene i de kommende budsjettene, slik at dette målet nås?

Statsminister Erna Solberg [10:04:07]: Budsjettet som nå er vedtatt, innebærer en vekst på omtrent 2 mrd. kr i sykehusene. Å få en vekst på 2 mrd. kr i sykehusene til å bli et kuttbudsjett skal godt gjøres.

Dette er en av de desidert høyeste veksttaktene vi har hatt. Det innebærer over 2 pst. behandlingsaktivitet neste år. Selv om det alltid vil være slik at sykehus må omstille, endre, jobbe mer effektivt – gjøre det – vil dette være et budsjett som gir stort rom for økt pasientbehandling neste år.

Vi har hatt høyere vekst i pasientbehandlingen i de to årene denne regjeringen har sittet, enn det man hadde i de siste åtte, rød-grønne, årene.

Så er det riktig at vi ikke helt har nådd det målet vi satte oss fra Høyres side i valget. Hvorvidt vi når det målet, vil vi først kunne evaluere på slutten av denne perioden. Vi ønsker et krafttak både for bedre kvalitet og for mer pasientbehandling.

En beskrivelse fra Arbeiderpartiet om at et budsjett som gir høyere vekst i pasientbehandlingen enn det som skjedde under den rød-grønne regjeringen, er et kuttbudsjett, blir litt langt vekk fra virkeligheten.

Jonas Gahr Støre (A) [10:05:30]: Jeg kalte det ikke et kuttbudsjett. Det kommer 2 mrd. kr mer, men regjeringen lovet 3 mrd. kr. Resultatet i sykehusene er kutt, bl.a. i investeringer, IKT og etterslep. Så er det slik at en legger inn i sykehusrammen en rekke oppgaver som ikke skulle være inne i rammen, men i tillegg. Jeg nevner 150 mill. kr til fritt behandlingsvalg, 110 mill. kr til føflekkreftbehandling, 20 mill. kr for å kompensere fjernet støtte til revmatologimedisin og 30 mill. kr til ME-senteret og omskjæring av gutter. I tillegg kommer kutt i midlene til kjøp av laboratorietjenester på 60 mill. kr og budsjettforlikets ekstra effektiviseringskutt på 100 mill. kr. Derfor vil jeg spørre statsministeren i oppfølgingen av det: Dersom de nevnte aktivitetene opprettholdes, vil det da måtte tas av den samlede økningen på 2 mrd. kr som ligger i budsjettet, uten økonomisk kompensasjon? Er ikke det da noe som kommer på bekostning av den pasientbehandlingen vi ser fram til, og alle de andre investeringene sykehusene står overfor?

Statsminister Erna Solberg [10:06:30]: Personer med føflekkreft er pasienter. Personer med ME er absolutt pasienter, og vi oppprioriterer dem i forhold til tidligere. Det er ikke slik at fordi vi organisatorisk peker ut noen grupper som skal ha bedre system, er det pasienter som man ikke har tenkt å behandle. Jeg går ut fra at Arbeiderpartiet innenfor sine budsjetter har tenkt å behandle akkurat de samme gruppene. Jeg synes jo at spørsmålet blir litt spesielt, når man later som om noen grupper ikke er en del av helsevesenet og skal ha behandling. Når vi sier at det er en vekst på over 2 pst. i pasientbehandlingen, betyr det selvfølgelig at noen av de gruppene som har fått for lite behandling, ikke har fått godt nok fokus innenfor de 2 pst. som med dette budsjettet skal få behandling. At vi da organisatorisk, klart og tydelig sier at vi skal oppprioritere noen grupper, synes jeg er riktig, for politikerne må ta ansvar for at noen av de svakeste gruppene i helsevesenet faktisk blir prioritert.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Torgeir Micaelsen.

Torgeir Micaelsen (A) [10:07:39]: Poenget er selvfølgelig ikke at føflekkreftpasienter ikke er pasienter. Poenget er at de føflekkreftpasientene vi snakker om her, hadde en egen post særskilt finansiert på utsiden av statsbudsjettet. Nå har Erna Solberg, Bent Høie og resten av regjeringen puttet den posten inn på statsbudsjettet til sykehusene, og så kaller hun det «vekst» i pasientbehandlingen. Denne opplistingen av aktivitetsvekst, altså hvor mange flere pasienter vi skal behandle neste år, er helt åpenbart urealistisk. Vi har spurt Finansdepartementet, og dersom man tar vekk en del av de forslagene som helt åpenbart ikke er nye ting, er pasientveksten langt lavere. Vi får nå rapporter om, slik Jonas Gahr Støre var innom, at det en rekke steder nå planlegges for kutt, ikke økninger, basert på det svake sykehusbudsjettet statsministeren har lagt fram.

Jeg vil gjerne spørre – på nytt: Kan statsministeren garantere, ikke at det ikke skal effektiviseres, men at hennes budsjett vil føre til bedre pasientbehandling mange steder? Eller står vi overfor en situasjon med nye kutt og underskudd i sykehusene med hennes budsjett?

Statsminister Erna Solberg [10:08:47]: Neste år vil vi ha bedre pasientbehandling for mange viktige pasientgrupper. Noen av dem som ikke har vært godt nok prioritert, blir prioritert i dette budsjettet ved at man synliggjør noen av de svakeste gruppene. Det gjelder f.eks. behandlingsbehovene for ME-pasienter. Vi lager pakkeløp innenfor kreft, noe vi foreslo fra Høyres side i opposisjon. Vi gjennomfører det nå med et stort arbeid internt i alle helseforetak i løpet av dette året, som virkeliggjøres neste år, og som innebærer at det blir bedre og mer systematisk behandling av kreftpasienter i Norge.

Ja, det er et budsjett som medfører at vi behandler flere pasienter neste år, et budsjett som ligger i toppen av det som har vært økningen i helsebudsjetter. Ser vi de to budsjettårene sammen som denne regjeringen har hatt,

har vi en vekst i helsebudsjettene og behandlingen som er betydelig over den rød-grønne perioden.

Presidenten: Olaug V. Bollestad – til oppfølgings-spørsmål.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:09:57]: Kristelig Folkeparti er og har vært bekymret for at den innsatsstyrte finansieringen skal brukes til å prioritere hva slags behandling sykehuset gir, og dermed øke inntektene til sykehuset. Det er tilfeller hvor dette har vist seg å ha medført uheldig praksis.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Hva vil statsministeren gjøre for å sikre at det er pasienten og pasientens behov som står i sentrum – ikke den innsatsstyrte finansieringen, som gjør at en prioriterer mer ut ifra hvilke inntekter sykehuset har, enn ut ifra pasientens behov?

Statsminister Erna Solberg [10:10:41]: Det viktigste styringsbarometeret er de pasientrettighetene som eksisterer, hvor det er tydelige og klare prioriteringer mellom det som er alvorlige sykdommer, og de medisinske fastsatte grensene som skal gjøres for hver enkelt.

I tillegg har vi den gylne regelen, som vi gjeninnførte, som tydelig styrer alle helseforetakene i retning av at veksten innen rusbehandling og psykisk helsevern skal være større enn veksten i det somatiske behandlingstilbudet. Det er i seg selv en klar og tydelig prioritering av dem som har størst utfordringer, og som har det vanskeligst. Og sammen skal disse styringsparameterne bidra til at vi sørger for at de pasientene som har størst behov, skal prioriteres først. Men har man ledig kapasitet til også å gjøre enkle inngrep, vil man jo bruke den, for det tar litt tid å omstille og f.eks. flytte knekirurger over til spesialitet på rus. Det får man ikke gjort over natten.

Presidenten: Kjersti Toppe – til oppfølgings-spørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [10:11:54]: Norske sjukehus får i 2015 eit driftskutt på vel 700 mill. kr som del i den såkalla avbyråkratiserings- og effektiviseringsreforma til regjeringa. Dette auka med vel 100 mill. kr som følge av budsjettavtalen med Kristeleg Folkeparti og Venstre. Dette driftskuttet er eit osthøvelkutt inspirert av Finansdepartementet. Skal norske sjukehus levera meir og betre kvalitet for pengane, treng ein ei endring i organisering og leiing. Føretaksmodellen førte som kjent til stort helsebyråkrati.

Korleis kan regjeringa tru på eit pasientvenleg resultat av eit osthøvelkutt utan å fokusera på organisering og leiing, der det første tiltaket bør vera å innføra stadleg leiing ved alle sjukehus, og der leiaren får ansvar for både kvalitet, personal og budsjett?

Statsminister Erna Solberg [10:12:48]: Jeg mener at det er, og det har faktisk sykehussektoren vist oss mange steder, rom for å bruke ressursene på en bedre måte. Det er stor forskjell på hva de enkelte sykehusene får ut av om-

trent samme typen ressurser. Det dreier seg om lokal organisering. Det dreier seg om hvor god man er i den lokale ledelsen, av hvordan strukturen er. Så kan man alltid stille spørsmålet: Er det sånn at hvis man sitter langt vekk, så får man til den omstillingen som gir de gode resultatene? Eller er det de som er nært på, som får det til? Jeg tror det er de som er nært på. Da bidrar nettopp effektiviseringskrav som vi stiller av denne typen, til at ledelsen må møte dette lokalt og skape de resultatene. Samtidig har vi tilbakeført mer penger i basis, som gjør at det ikke er et kutt på 700 mill. kr i helsesektoren, men en forventning om en effektivisering. Jeg tror at denne litt brede styringen fra staten er bedre enn at vi skal sitte her og tro at alle våre ulike måter å organisere den enkelte avdeling eller den enkelte sektor på et sykehus på, er best for å skape effektivisering lokalt og bedre behandling. Det tror jeg faktisk de som er lokalt, er, med klare styringsparametere som et krav til effektivisering.

Presidenten: Ketil Kjenseth – til oppfølgingsspørsmål.

Ketil Kjenseth (V) [10:14:08]: For Venstre er det ikke noe mål å få størst mulig vekst i sykehusene og at flest mulig skal innom et sykehus. Vi er mest opptatt av å forebygge og bidra til folkehelsen. Der skiller vi oss kanskje litt politisk fra Høyre.

I budsjettforliket kom det inn 30 mill. kr mer til velferdsteknologi, og det mener vi er et godt tiltak for å forebygge og skape en bedre tilværelse for den enkelte pasient, slik at en kan bo hjemme lenger. Det kan også føre til færre sykehusinnleggelser og avlaste sykehusene.

Fra regjeringens side fordeler en midlene til velferdsteknologi ut til fylkesmennene. Spørsmålet er da: Vi har jo allerede et stort byråkrati innenfor helse – innenfor Helse- og omsorgsdepartementet og innenfor de regionale helseforetakene. Skal vi nå også bygge opp et helsebyråkrati hos fylkesmennene?

Statsminister Erna Solberg [10:15:07]: Velferdsteknologi er i stor grad et spørsmål om hva vi gjør innenfor eldreomsorg, og fylkesmennene er tettere på de enkelte kommunene. Det betyr at de lettere kan stimulere til de gode prosjektene ute. Derfor er ikke fylkesmennene, med sin større lokalkunnskap, en dårlig idé å bruke i denne typen sammenhenger. Hvis vi skal lage store søknadssystemer inn til Helsedirektoratet, blir det fort slik at det er de som er best til å skrive søknad, som vinner frem, for Helsedirektoratet har ikke den samme lokalkunnskapen, og det er viktig å huske at lokalkunnskapen finnes i større grad ute hos fylkesmennene.

Så må vi jobbe med mye mer enn de 30 millioner kronene for å få til det store løftet vi trenger når det gjelder velferdsteknologi innenfor eldreomsorgen. Der må vi jobbe med innkjøp, med måten vi gjør innkjøp på, vi må jobbe med samarbeid om teknologisk utvikling med de deler av næringene som jobber med dette, og vi må lære av det gode eksempelet, for det finnes masse gode eksempler ute i Kommune-Norge.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:16:21]: Det er et stort gap mellom det regjeringen sier er viktigst, og det den i praksis viser er viktigst. Før Erna Solberg ble valgt til statsminister, snakket hun mest om helse og mindre om skatte-kutt. Som statsminister bruker hun mye mer penger på skatte-kutt enn hun bruker på å øke helsebudsjettene. Vi har bak oss en finansdebatt i Stortinget der det var en oppsiktsvek-kende uvilje hos regjeringspartiene mot å snakke om de store skatte-kuttene. Det er åpenbart at regjeringen føler seg mest komfortabel med å snakke om andre ting enn det de prioriter høyest. Da synes jeg det er på tide at statsministe-ren kommenterer og svarer tydelig på hvorfor hun priori-terer som hun gjør. Hun bruker mye mer penger på skatte-kutt enn på å øke helsebudsjettene. Hvorfor er skatte-kutt viktigere for Erna Solberg enn økte helsebudsjetter?

Statsminister Erna Solberg [10:17:18]: Regjeringen øker velferdsytelser og offentlig sektor mer enn skatte-kuttene som er lagt inn. Det er betydelig større satsinger på det man totalt sett gjør for å forbedre offentlige tjenester og forbedre offentlig infrastruktur, enn på skatteendringene som gjøres. Men det har ikke manglet på argumenta-sjon for hvorfor vi også gjør skatteendringer, det er jo fordi vi står foran et samfunn som må omstille seg nettopp for å sikre velferden i fremtiden. Det er mulig å lukke øynene, late som at alt kommer til å være som før, og regne med at oljenæringen skal bære oss fremover. Denne regjeringen gjør ikke det. Vi vet at fremtidens helsebudsjett, fremtidens eldreomsorg og fremtidens utdanningssystem er avhengig av at vi nå stimulerer veksten i økonomien i nye bransjer og nye bedrifter. Derfor gjør vi endringer i skattesystemer, vi bruker mer penger på infrastruktur, og vi satser rekordhøyt på forskning og innovasjon.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:18:24]: Bergens Ti-dende kunne i går avsløre at justisministeren sin tydelege ordre om ikke å prioritere utsending av dei lengeveran-de asylbarna aldri nådde fram til dei som utfører arbeidet. I tildelingsbrevet fra Justisdepartementet til Politidirekto-ratet stod det veldig tydeleg at dei lengeverande asylbar-na ikke skulle prioriterast når det gjeld utsending. Men den same beskjeden kom aldri vidare i brevet frå Politi-direktoratet til dei ytre etatane og til Politiets utlendings-eining. Dette er svært alvorleg, og me fekk i går ei tydeleg orsaking frå justisministeren.

Det som er eit paradoks her, er at dette har vore ei av dei mest omtalte sakene innanfor dette feltet nettopp det siste året. Og me veit jo at desse tildelingsbrevne er sjølve bruksrettleiinga for etatane i oppfølginga av det konkrete arbeidet.

Både justisministeren og politidirektøren har sagt at det er ein svært beklageleg feil, og me anar altså ikkje konsekvensane og kva dette kan ha medført.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Når me no har fått

med oss at det her har skjedd ein svært beklageleg feil, er det ikkje då riktig å stoppe utsendinga av dei lengeverande asylbarna til me har ei varig løysing på plass, som me hadde ein avtale om i Nydalen?

Statsminister Erna Solberg [10:20:27]: Justisministeren har vært helt tydelig overfor Politiet på at den instruksjonen som ble gitt i tildelingsbrevet til Politidirektoratet, fra i går av absolutt skal følges opp.

Det dreier seg om at vi gjorde en endring. Der den forrige regjeringen i sitt tildelingsbrev til Politiets utlendingsenhet og Politidirektoratet hadde sagt at man skulle prioritere lengeventende barn, tok vi vekk denne prioriteringen. Men det er fortsatt en prioritering at barn skal sendes raskt ut, nettopp fordi det er en belastning å være i en situasjon hvor utsendelse ikke blir håndhevet.

Jeg mener at justisministeren i går ganske tydelig beklaget, og jeg mener at det var en helt riktig beklagelse å gi, for det skal ikke være sånn at klare politiske beskjeder som gis til Politiet, ikke går ut til de ytre leddene.

Nå foretar vi en gjennomgang, og Politidirektoratet foretar en gjennomgang, av hvordan det i praksis har vært, for det er jo samtidig en styringsdialog. Så må man se hvilke andre styringssignaler som er gitt i tillegg til dette tildelingsbrevet.

Vil det da være sånn at vi skal stoppe alle utsendelser? Nei, vi mener at man skal forholde seg til det som regjeringen har sagt, nemlig at man ikke særlig skal sende ut lengeventende barn, slik som prioriteringen var tidligere, men man må fortsatt kunne sende ut barn for å sikre at vi kan håndheve den utlendingspolitikken det er et bredt flertall for.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:22:12]: Regjeringa har vist ei sterk gjennomføringskraft på dei delane av asylavtalen som har vore viktige for regjeringspartia. Me har òg vore einig i at det skal vere ein raskare retur, og det blei følgt opp med ein gong. Innreiseforbod, som var eit lovendringsforslag, er allereie sett i verk. Ja, til og med saker som ikkje var ein del av asylavtalen – no seinast teieplikt – har blitt gjennomført av regjeringa. Men det som er ei forskriftsendring, og som gir ei varig løysing for dei lengeverande asylbarna, er ikkje følgt opp. Da er mitt spørsmål til statsministeren: Opplever ho at – kall det – balansen i den samarbeidsavtalen vi har på dette punktet, er varetatt med den oppfølginga me har sett så langt?

Statsminister Erna Solberg [10:23:12]: Det er jo slik at det er to deler av oppmykningen i den avtalen. Den ene er engangsløsningen, og den er på plass: Det er 318 saker som nå behandles etter denne. Flere av dem er avgjort ved at flere barn får lov til å bli. Det er 165 barn innenfor den engangsløsningen – 318 personer når man tar med de voksne som er tilknyttet disse barnas saker – og de er under behandling. Det betyr at den straksløsningen som man var enige om, den gjennomføres nå. Så er det jo et spørsmål: Vi skulle hatt forskriftsendringen på plass. Den har vært på høring. Utfordringen var at høringsinstansene mente at det vi hadde felles, ikke ville fungere etter intensjonen. Derfor

har vi en god dialog, og jeg håper at vi ganske raskt får på plass en juridisk forståelse som gjør at man kan ivareta den intensjonen som ligger, nemlig at det skal være en viss liberalisering i dette.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Geir S. Toskedal.

Geir S. Toskedal (KrF) [10:24:32]: Kristelig Folkeparti er opptatt av at vi får klarhet i disse avtalene og klarhet i hva som skjer.

I går fikk Stortinget en beklagelse fra justisministeren i en veldig alvorlig sak, i en alvorlig situasjon. Vi venter da med spenning på hva som nå blir oppfølgingen videre. For å være konkret: Vi følger jo litt med i avisene, og jeg ble overrasket da jeg oppdaget at Bergens Tidende i dag sitierer Politidirektoratets leder, Odd Reidar Humlegård, som sier:

«Det er ikke noen grunn til å stille noe i bero. Det er ikke noe som tilsier at det er grunn til å endre noe nå.»

Da lurer jeg på, på bakgrunn av justisministerens beklagelse: Hva skal vi lytte til? Stiller statsministeren seg bak politidirektørens uttalelse om at det ikke er grunn til å endre noe nå?

Statsminister Erna Solberg [10:25:36]: Justisministeren har bedt om en gjennomgang av de sakene, de prioriteringene og det som har skjedd i utsendelsen av barn, og bakgrunnen for at man ikke har fulgt opp i tildelingsbrevene til Politiets utlendingsenhet det som faktisk var det klare politiske styringssignalet. Jeg kan ikke stille meg bak uttalelser som politidirektøren har kommet med, basert på at vi faktisk har bedt om denne gjennomgangen. Så må vi se om den gjennomgangen viser at praktiseringen har vært i tråd med regjeringens signaler, at dokumentet ikke er fulgt, eller om dokumentet og tildelingsbrevet er fulgt, og at det derfor ikke har vært i tråd med de klare politiske styringssignaler fra regjeringen. Før vi har fått det på bordet, er det ikke mulig å gi noen vurdering av om det politidirektøren nå sier, er riktig eller ikke.

Presidenten: Eirik Sivertsen – til oppfølgingsspørsmål.

Eirik Sivertsen (A) [10:26:41]: Det har nå gått ett år siden regjeringspartiene sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre undertegnet en avtale om utlendingsfeltet, der partiene bl.a. var enige om at det skulle komme en varig ordning for de lengeværende asylbarna. Fortsatt vet vi ikke hva det vil bety i praksis, og i går kom det fram at regjeringens varslede endring i praksis for utsending av lengeværende asylbarn heller ikke har blitt fulgt opp.

Det er regjeringens ansvar til enhver tid å sørge for at underliggende etater følger opp regjeringens politikk. Da blir mine spørsmål til statsministeren: Når gikk tildelingsbrevet egentlig ut til politiet, hvor lang tid har det gått fram til nå, og hva gjør egentlig regjeringen for å forsikre seg om at de underliggende etatene gjennomfører de ønskede endringene som regjeringen har bedt om?

Statsminister Erna Solberg [10:27:32]: I det norske styringssamfunnet er det sånn at når regjeringen har gitt en instruks til et underliggende direktorat, er direktoratet forpliktet til å gjennomføre den instruks. Da er det også en forutsetning at styringssignalene går videre til deres underliggende etater. Det er ikke skjedd i dette tilfellet, og det har justisministeren i går beklaget. Det var en helt betimelig beklagelse, for sånn skal ikke styringssystemet fungere i Norge.

Vi gjør nå en gjennomgang – som jeg sa i mitt svar på forrige spørsmål – av hva man faktisk har gjort, og av om styringsdialogen for øvrig har understreket det som har vært regjeringens prioriteringer, eller om det er sånn at politiets utsendelser har vært praktisert i strid med det som har vært regjeringens tydelige signal.

Justisministeren har vært helt tydelig på at det selvfølgelig er hans og regjeringens ansvar at man gjennomfører politikken, og det betyr at vi må kontrollere bedre hvordan oppfølgingen i underliggende etater er. Men utgangspunktet vårt er faktisk at de skal følge opp det de får beskjed om, ikke at vi skal regne med at de ikke gjør det.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [10:28:47]: Det er lett å forstå Kristelig Folkepartis og Venstres frustrasjon over inngåtte avtaler og måten de enten blir fulgt opp eller ikke fulgt opp på. Dette har vært en mye omtalt sak i media gjennom hele året som har gått – både i Stortinget og i media.

Ifølge justisministeren ble tildelingsbrevet sendt i januar, og disponeringsskrivet til underliggende etater ble sendt i mars. Det begynner å bli mange måneder siden. Og man må jo spørre seg – særlig når man ser det i lys av politidirektørens uttalelser i dagens aviser, der han sier at det ikke er noe grunnlag for å foreta seg noen ting – om regjeringen virkelig ikke har kontrollert oppfølgingen av tildelingsbrevet og disponeringsskrivene på et så sentralt politisk område i løpet av de elleve månedene som har gått.

Statsminister Erna Solberg [10:29:42]: Spørsmålet om man har fulgt opp eller ikke, gjennomgås nå av politiet, med en rapport til justisministeren. Det er for å se om man har fulgt opp de signalene som ble tydelig gitt til Politidirektoratet, eller om det har vært en annen praksis. Svaret på om det har vært en annen praksis, får vi ikke før vi får gjennomgangen av dette.

Er det sånn at man alltid skal følge opp, er det selvfølgelig en lærepenge for Justisdepartementet at denne typen feil skjer. De endelige vurderingene må vi gjøre når vi har fått rapporten fra Politidirektoratet.

Presidenten: Trine Skei Grande – til oppfølgingsspørsmål.

Trine Skei Grande (V) [10:30:36]: Det siste halvannet år har jeg brukt mye tid til å forhandle med regjeringa. Jeg har lært at hvis vi har en frist, klarer vi å bli enige. Kan statsministeren gi oss en frist for når vi skal bli enige om dette, i denne salen, sånn at det forplikter?

Statsminister Erna Solberg [10:31:00]: Jeg går ut ifra at representanten Skei Grande mener den varige løsningen. Vi har en løpende dialog om når vi skal klare å få til en formulering som alle de fire partiene er enige om vil fungere. Vi trodde vi hadde en, som vi sendte på høring. Jeg har store forhåpninger til at dette er rett rundt hjørnet, og at det i alle fall er på plass før jul. Men vi må være sikre på at vi har truffet planken når det gjelder det som var enigheten vår. Og dette er vanskelig juss: Vi skal legge mer vekt på barnas beste, men det skal ikke være en åpen låvedør, slik at alle skal få lov til å bli.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgingsspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:31:46]: To ganger før har et flertall på Stortinget inngått avtaler som har gjort at et stort antall lengeværende barn har fått bli i Norge. Første gang var da regjeringen Erna Solberg satt i forrige gang, ble enig med Senterpartiet og SV i Stortinget, andre gang var da den rød-grønne regjeringen gjorde en avtale med Kristelig Folkeparti og Venstre. Begge avtalene førte til at mange barn fikk bli. En forutsetning for begge avtalene var at en mens en ventet på et nytt regelverk, satte sakene i bero, slik at ikke barnefamilier som kunne bli berørt av nye regler, ble sendt ut.

Det vi forhåpentligvis skal få nå, er en tredje omgang med en slik avtale, men den er altså ikke blitt fulgt opp av at man stiller saker i bero. Det forslaget er blitt nedstemt i Stortinget to ganger i år. Selv nå sier altså regjeringen at en ikke vil gjøre det. Hvordan er det mulig, hvis hensikten er at flere barn skal få bli, å la være å stanse utsendingene før et nytt regelverk er på plass?

Statsminister Erna Solberg [10:32:51]: Jeg har lyst til å minne om at det er to ulike deler av denne avtalen. Den ene er engangsløsningen for lengeværende barn. Den er på plass, og der hadde man en særlig årvåkenhet for at man ikke skulle sende ut personer som kunne komme inn under den. Nå har vi inne alle de som føler at de kan søke innenfor den. Den skulle altså rydde opp i en del av sakene vedrørende personer som har vært her veldig lenge.

For den varige løsningen, som skal gjelde for årene fremover, har det aldri vært en forutsetning at vi skal stoppe opp og ikke ha uttransportering av personer. Den lengeværende ordningen har altså vært en mer liberal ordning for å bidra til å løse noen av de vanskeligste sakene.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:33:53]: Helseminister Høie sa mandag på Politisk kvarter i NRK at det er veldig klare rapporter fra Helsetilsynet som bekrefter svikt i helse- og omsorgstilbudet til eldre. Helseminister Høie viste til overmedisinering av eldre for å unngå uro. Han sa også at mennesker holdes inne og ikke kommer ut fordi man må spare på personalressurser.

Det finnes altså institusjoner som bruker overmedisinering bevisst, og som ikke gir brukere mulighet til å komme

ut. Begrunnelsen fra institusjonene er at de har for lite folk. Varme hender forutsetter ansatte som har tid og overskudd – og ansatte koster penger. Men hva skjer i kommunene nå? Inntektene til kommunene, som driver eldreomsorg, svikter. Det siste tallet på skattesvikt er 2,8 mrd. kr for inneværende år, altså blir tilbudet til landets eldre dårligere, ikke bedre.

Da er mitt spørsmål: Er statsministeren enig i virkelighetsbeskrivelsen til helseministeren? Kan landets pleietrengende håpe på litt raushet nå inn mot jul, slik at man kompenserer for den store svikten i inntekter til kommunene, nettopp de som skal gi et bedre tilbud, slik at vi ikke ser det som nå skjer – at det blir kutt og ikke bedring?

Statsminister Erna Solberg [10:35:27]: Jeg er enig i beskrivelsen av at det er eksempler i vår eldreomsorg som verken er verdige, akseptable eller som skal være slik. Jeg mener at flere tiltak må til for å bidra til at man ikke har det slik. Disse tilfellene skjer ikke bare i kommuner som har dårlig råd, dette skjer også i kommuner som har bedre råd, for dette er også et spørsmål om kunnskap og kompetanse. Det er et spørsmål om man har nok kvalifisert arbeidskraft i forhold til dem som ikke har opplæring. Hva slags kunnskap man har, er ganske avgjørende for om man klarer å la være å bruke medisiner og f.eks. bruker aktivitet i stedet. Derfor er én av de prioriteringene denne regjeringen gjør, å løfte kunnskapen blant dem som jobber i eldreomsorgen. Derfor har vi økt pengene til kvalitetsutvikling i omsorgen, og derfor lager vi kvalitetskriterier og -indikatorer som vi kan måle kvaliteten i eldreomsorgen mot – for vi vet at det ikke *bare* er et spørsmål om penger, det er *også* et spørsmål om penger.

Det er veldig viktig å huske at en kommune med dårlig råd ikke nødvendigvis har en dårlig eldreomsorg, eller at en kommune med høye inntekter nødvendigvis har en bra eldreomsorg. Hvis man ser på tilsynsrapportene, er bildet mye mer sammensatt. Derfor er det viktig å si at kvalitetsløft i eldreomsorgen er en av de viktige tingene vi må jobbe med fremover. Det dreier seg om å ha aktivitet i bunnen for mye, f.eks. når det gjelder demente. Det har å gjøre med at de som jobber innenfor sektoren, rett og slett lærer andre metoder for å stimulere når man jobber med eldre, i stedet for å bruke medisiner for å håndtere urolige pasienter. Derfor er det også mange glanshistorier i norsk eldreomsorg som viser at dette får man til, også innenfor smale budsjetter. Det dreier seg her også om ledelse – og om penger.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:37:26]: Jeg forstår at statsminister Solberg ikke ønsker å snakke om inntektssvikten i norske kommuner på 2,8 mrd. kr – og det blir fort mer. Jeg forstår at det er lettere å snakke om disse prosjektene litt på siden. Men i bunnen ligger det at man for å ha en velfungerende pleie- og omsorgstjeneste i Norge, er helt avhengig av å ha inntekter til kommunene, så de kan ha ansatte.

I Åmot kommune i mitt eget fylke, Hedmark – for å ta et eksempel – har de nå varslet at de skal kutte 39 plasser i eldreomsorgen. I Bergens Tidende i dag står det: Varsler velferdskutt på Vestlandet i to av tre kommuner. Nå vars-

les det velferdskutt rundt omkring i hele Norge på grunn av sviktende inntekter, på grunn av skattesvikt.

I 2004, da Erna Solberg var kommunalminister, kompenserte man skattesvikten, fordi bl.a. Fremskrittspartiet var så opptatt av det. Hvorfor ønsker man ikke å kompensere inntektssvikten nå? Hvis man ikke gjør det, vil det gå ut over de pleietrengende og de eldre rundt omkring i hele landet.

Statsminister Erna Solberg [10:38:30]: Det har vært tradisjon i Norge for at når man har økte skatteinntekter i løpet av et år, trekker man dem ikke inn til jul, og dermed har man også hatt tradisjon for at kommunene når de har mindre inntekter, har laget seg en buffer som gjør at man kan jevne dette ut over år. Hvis man skal gå vekk fra det prinsippet, bør man egentlig innføre et prinsipp om at man også trekker inn overskuddet i de årene man får mer skatteinntekter. Det er kanskje også grunnen til at KS ganske tydelig har sagt at de foretrekker den modellen som er i dag, nemlig at når det er mer skatteinntekter, får kommunene beholde det, men da må de være med på at det blir litt mindre når skatteinntektene svikter.

Så er det sånn at neste års budsjett inneholder en solid satsing på de frie inntektene. Når vi ser forskjellen mellom de demografiske utgiftene og veksten i frie inntekter, er det et større disponibelt beløp i år enn det var i 2011, 2012 og 2013. Det betyr at det faktisk er rom i 2015 for å prioritere eldreomsorg, i tillegg til de øremerkede midlene som vi har på kvalitetsløft.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Marit Arnstad.

Marit Arnstad (Sp) [10:39:54]: Det bildet statsministeren tegner av regjeringens kommuneøkonomi, er for det første ikke riktig. Ikke noe år i forrige stortingsperiode har det vært lavere vekst enn det det ligger an til å bli nå i år, og en viktig årsak til det er nettopp skattesvikten hos kommunene. Det er dagens virkelighet vi nå må diskutere. Den er at det er store utfordringer i eldreomsorgen, det er stor skattesvikt hos kommunene, og det er et kommuneopplegg fra regjeringens side som ikke står i forhold til de utfordringene og den skattesvikten. Mye tyder på at skatteinntektene også kommer til å svikte til neste år, og det tar regjeringens budsjett for neste år heller ikke høyde for.

Nøkkelen til en bedre eldreomsorg – enten en vil eller ikke – er en bedre kommuneøkonomi. Spørsmålet er fortsatt om regjeringen vil rette opp den pengemangelen som skyldes skattesvikt, og gi kommunene mulighet til å bedre omsorgstilbudet, eller om en her vil ri prinsipper, slik som statsministeren gjorde i sitt forrige svar.

Statsminister Erna Solberg [10:40:57]: Dette er ikke å ri prinsipper, det er et spørsmål om hvordan man skal ha systemet. Er det slik at man beholder skatteinntektene når de øker, og dermed også må håndtere en situasjon hvor skatteinntektene blir mindre, må også det tas innenfor kommuneøkonomien. Men for neste års statsbudsjett er

det altså en høyere vekst i frie inntekter enn det var f.eks. i 2012. Det er et større rom, fordi de demografiske utgiftene er mindre. Derfor er det et veldig godt kommuneopplegg for neste år, som gir rom for denne typen satsing. Så har vi lagt frem vår saldering til behandling i Stortinget, og vi har ikke foreslått å kompensere svikten i år, i tråd med det vi har forstått at KS har vært enig i, at det er riktig å ha et system hvor man altså beholder gevinsten, men også tar tapet de årene tapet er der.

Presidenten: Torgeir Micaelsen – til oppfølgings-spørsmål.

Torgeir Micaelsen (A) [10:42:00]: Dette systemet som statsministeren snakker om, er ikke mer spesielt enn at regjeringen for omtrent et år siden valgte å kutte bompengegjeld i en budsjettbehandling og bruke oljepenger på det. Hvis man kan bruke penger på den type tiltak, er det jo også mulig å se for seg at man når det gjelder inntekter som går til kommunene, som har ansvaret for å følge opp landets eldre, også kan gjøre det på den måten, så jeg synes det ble litt spesielt, for å bruke statsministerens favorittuttrykk.

Det jeg er enig med statsministeren i, er at de siste ti årene har det skjedd mange store forbedringer i norsk eldreomsorg. Kvaliteten er økt, det er ansatt flere titusener, flere kompetente ansatte, og mange får mye bedre hjelp. Men vi i regjeringen opplevde at det ikke var nok. Selv med rause investeringsrammer, selv om ingen kommuner som søkte om tilskudd, fikk nei til å bygge, og selv med en kommuneøkonomi som jeg tror mange mener er noe som står etter den rød-grønne regjeringen, som var raus, kom vi ikke i mål. Regjeringen velger nå de samme virkemidlene. Kan statsministeren være trygg på at de virkemidlene hennes regjering har, vil gi et løft i årene som kommer?

Statsminister Erna Solberg [10:43:05]: De første tallene vi nå ser på bygging i eldreomsorgen, er at det har tatt fart etter at den nye regjeringen kom, i motsetning til slik det var under den rød-grønne regjeringen, fordi vi økte tilskuddene til det. Det vi ser, er at vi har satset på kvalitet og innhold i eldreomsorgen på en systematisk måte. Det har jeg store forhåpninger til at vi vil gjøre bedre enn det som har vært gjort tidligere, for det er viktig ikke bare å telle plasser, men også hvilken kvalitet vi har. Jeg har noen fantastiske opplevelser i norsk eldreomsorg av nettopp disse engasjerte personene, som har fått etter- og videreutdanning, som har lært seg hvordan de håndterer det å være sammen med demente for å stimulere dem og sørge for at de ikke trenger tung medisiner, fordi de har vært nok i aktivitet – de har brukt kroppen. En av de store utfordringene vi har i eldreomsorgen, er at veldig mange av dem som i dag er i institusjon, er demente, og mange av dem er fysisk spreke og trenger et annet tilbud enn det eldreomsorgen har hatt planer for. Den omstillingen skal vi ha alle ansatte, sammen med KS, med på for å sørge for at vi får en eldreomsorg som er preget av kvalitet og kunnskap, og at man får en individuelt bedre oppfølging.

Presidenten: Olaug V. Bollestad – til oppfølgings-spørsmål.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:44:30]: Pasientene på norske sykehjem har i gjennomsnitt sju ulike diagnoser. Cirka 60 pst. av dem som bor i våre sykehjem, har lidelser som kroniske smerter – som ofte ikke har fått en diagnose, eller som er feilbehandlet. Legedekningen på norske sykehus er 1 lege til 1,3 pasienter. Legedekningen på sykehjem er 1 lege til 130 pasienter. Legeforeningen har tidligere uttalt at dette bør sikres på en annen måte, at vi må få en norm for hvor mange leger vi skal ha per pasient i sykehjem. Hvordan skal vi sikre at de eldre på våre sykehjem som har sammensatte lidelser, og som har sammensatte behov for omsorg, får nødvendig oppfølging av lege på våre norske sykehjem?

Statsminister Erna Solberg [10:45:36]: Det er viktig å sørge for at vi har nok leger disponible. Derfor har vi fra den borgerlige siden vært opptatt av at det kanskje må ansettes flere leger innenfor eldreomsorgen, og at man i mindre grad bygger på fastlegeordningen også i institusjonene, fordi det er viktig med en spesialitet knyttet til sykehjemsmedisin. Dette jobber regjeringen videre med, at man blir spesialisert mot det å jobbe med eldre, fordi det er andre og mer sammensatte sykdomsbilder. Det er viktig å gjøre det attraktivt å jobbe innenfor eldreomsorgen, og det er viktig at man da har den kunnskapen som skal til for å jobbe med nettopp dette.

Mange kommuner som har gjort endringer de senere årene, har ansatt flere til å jobbe bare innenfor sykehjem, innenfor eldreomsorgen. Vi tror det gir betydelig bedre resultater enn om man knytter seg til en fastlege, som har mindre tid til å følge opp pasientene enn det en ansatt lege innenfor et sykehjem vil ha.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:46:51]: Underernæring og ulovlig bruk av tvang har vært blant de eksemplene NRK har dokumentert de siste dagene om menneskerettighetsbrudd i norsk eldreomsorg. Vi vet jo begge at dette ikke er hovedbildet av norsk eldreomsorg, men vi vet også at dette er virkeligheten for for mange pleietrengende eldre.

Det vi ser i norsk eldreomsorg, er at det overalt snakkes – fra pårørende, fra ansatte – om mangel på tid, at det er for få på jobb til å kunne følge opp hver enkelt godt nok. Dette er et spørsmål om kommuneøkonomi, selvfølgelig, om vår evne til å få flere på jobb når de eldre trenger det. Men jeg har registrert at regjeringen i sine kommentarer til NRKs saker har vært mest opptatt av kompetanse. Kompetanse er viktig, men det er ikke til å komme bort ifra at økt grunnbemanning er avgjørende. Det snakker regjeringen ikke om. Derfor vil jeg gjerne spørre om statsministeren mener at økt grunnbemanning er viktig i norsk eldreomsorg.

Statsminister Erna Solberg [10:47:58]: Først har jeg lyst til å understreke at jeg er glad for det Audun Lysbakken sier om at vi ikke skal tegne et bilde av disse eksemplene som hovedbildet av norsk eldreomsorg, for det er det ikke. Det er utrolig viktig at vi ikke gjør folk redde for å flytte inn på sykehjem og få god oppfølging der. Faren ved mange slike store saker er at det bidrar til en kvalitetsforringelse for eldre, fordi de blir redde for hva som skal skje hvis de trenger heldøgns pleie og omsorg.

Så mener jeg at det er viktig med en god basisbemannings på alle på sykehjem. Men jeg mener at spørsmålet om f.eks. ulovlig bruk av tvang i like stor grad er et spørsmål om kompetanse og kunnskap, for det finnes andre måter å håndtere oppegående, aktive, men kanskje demente pasienter på – som ofte er de som blir underlagt en form for tvang – gjennom aktivitet, gjennom å bruke kroppen i løpet av dagen. Dette er blant de viktige tingene vi jobber med når det gjelder kvalitetsparametre, og når det gjelder kvalitetsløftet fremover, for det er en annen gruppe pasienter som i dag er på sykehjem, enn det det var tidligere.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Trine Skei Grande (V) [10:49:22]: I trontaledebatten sa statsministeren følgende i svaret på et spørsmål fra representanten Syversen:

«En av de tingene regjeringen gjorde for inneværende år, var å endre tildelingsbrevet til UDI, som i 2013 stadfestet at man skulle prioritere å sende ut lengeværende barn, mens vi i 2014 sa at man skal prioritere å sende ut barn, men ikke legge vekt på dem som var lengeværende, nettopp fordi vi har en avtale.»

Dagen før sa statsråd Anundsen i svaret på et spørsmål fra meg i samme debatt:

«Men det er altså ikke sendt noen signaler fra regjeringens side som skal bety at en skal prioritere lengeværende barn for at en skal sende dem raskere ut i forkant av et regelverk.»

Videre sa han:

«Det mener jeg også ville vært en uakseptabel opp treden i forhold til den avtalerelasjonen som regjeringen har med Venstre og Kristelig Folkeparti.»

Ettersom både statsministeren og justisministeren i denne sal understreket at det var gjort en endring i prioriteringene, en endring i tildelingsbrevet, er mitt spørsmål til statsministeren: Skulle de endringene bety noen ting?

Statsminister Erna Solberg [10:50:42]: Ja, de skulle bety noe. De skulle bety at man ikke lenger som før fokuserte på at de av barna som hadde vært her lenge, skulle sendes ut raskt, men at man fortsatt skulle prioritere å sende ut barn. Det betyr ikke at ikke noen lengeværende barn ville bli sendt ut, men det betyr at det særskilte fokuset som det var lagt opp til tidligere, var fjernet.

Det var i og for seg en beslutning som regjeringen og justisministeren gjorde på egen hånd, men vi mente at det var en riktig beslutning nettopp fordi vi både skulle ha

en engangsløsning på plass og en varig ordning og en ny forskrift på plass.

Jeg mener at hvis det viser seg at de feilaktige prioriteringssignalene som Politidirektoratet har sendt ut, faktisk har ført til gjennomføring, er det helt i strid med det som har vært regjeringens intensjoner og regjeringens styringssignaler ut. Det var derfor også god grunn til at justisministeren i går beklaget det som hadde skjedd, overfor Stortinget.

Jeg mener at det er god grunn til at Politidirektoratet og Justisdepartementet ser godt gjennom de rutinene de nå har, for å sikre seg at de tydelige og klare politiske signalene som sendes ut, faktisk fører til gjennomføring. Om den feilinstruksen som er gitt fra Politidirektoratet, har vært det mest styrende, eller om det i styringsdialogen mellom Politidirektoratet og Politiets utlendingsenhet har blitt gitt andre styringssignaler, vet vi ikke før vi faktisk har sett den gjennomgangen som de nå er pålagt å gi justisministeren.

Trine Skei Grande (V) [10:52:25]: Jeg er glad for at statsministeren er så klar.

Det som gjorde Venstre bekymret utover dagen i går, var at sjøl om justisministeren beklaget fra Stortingets talerstol – en av de klareste beklagelsene jeg har sett framført i denne sal – snakker politidirektøren som om dette bare var en liten leseglipp fra en av de ansatte. Han sa til Aftenposten i går:

«Det ser ut som om det har skjedd en menneskelig feil. Noen bedre forklaring enn det har jeg ikke. Nå skal vi gå grundig inn i dette, og se om det har fått noen konsekvenser.»

Politidirektøren uttalte seg flere ganger i går som om dette bare var en liten lesefeil, dette var ikke noe som kom til å ha noen politiske følger, og han så ingen grunn til å endre noe i praksisen i dag med hensyn til hvordan han utøvde sitt lederskap, på bakgrunn av at hans overordnede måtte stå og beklage en feil i forbindelse med et tildelingsbrev tidligere på dagen.

Jeg har ikke sett noen gi en så klar reprimande nedover i systemet som har gått så lite inn på en politidirektør. Så jeg lurar på om statsministeren har noen kommentar til de uttalelsene som politidirektøren kom med etter at justisministeren hadde vært i denne salen.

Statsminister Erna Solberg [10:53:39]: Jeg forstår at politidirektøren mener at den øvrige dialogen har gjort at de politiske signalene er kommet klart frem. Det har vi bedt ham om å dokumentere, det er den gjennomgangen de er nødt til å gjøre, for vi mener at de signalene vi politisk gir gjennom tildelingsbrevet til Politidirektoratet, faktisk skal gå ut i de ytre ledd. Det er en helt naturlig styringsinstruks, og det er helt naturlig at det skulle skjedd. Så får vi vente og se om det er et behov for praksisendringer. Men praksis er tydeliggjort av justisministeren overfor Politidirektoratet; det er det tildelingsbrevet som er sendt, som skal følges av alle deler av utlendingsforvaltningen fra prompte – for å si det sånn – i går.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først André N. Skjelstad.

André N. Skjelstad (V) [10:54:42]: Når det gjelder tildelingsbrevet, som har vært omtalt også tidligere i denne debatten, svarte Humlegård i går:

«Det ble presisert at dette var viktig. Men det er ikke bare dette tildelingsbrevet som vi forholder oss til. Det er flere måter å innhente informasjon på, og vi følger jo med på de politiske føringene som kommer fra regjeringen.»

Dette er interessant nettopp når det gjelder det som har vært litt av debatten til nå, nemlig at politiske vedtak tydeligvis blir oversett. Jeg stiller da følgende spørsmål til statsministeren: Konsekvensene av dette for asylbarna er jo helt tydelige og har kommet fram tidligere, men vil dette også få konsekvenser for dem som har tolket disse vedtakene på en måte som de ikke skulle vært tolket?

Statsminister Erna Solberg [10:55:37]: Jeg tror at det i denne situasjonen er larest å vente til man har fått utredningen fra politidirektøren på bordet, som kanskje også vil forklare hans egne uttalelser til media om hvorvidt det er hold i påstandene om at man har fulgt de politiske styringssignalene som er gitt, eller ikke. Før det synes jeg det vil være veldig unaturlig å kommentere, fra Stortingets talerstol, spørsmål om konsekvenser av handlinger som er gjort i Politidirektoratet.

Presidenten: Helga Pedersen – til oppfølgingsspørsmål.

Helga Pedersen (A) [10:56:18]: Et veldig sentralt tema etter Gjørv-kommisjonen var at det ikke holder å fatte politiske vedtak og gi instruks. Og en konklusjon som det var bred politisk enighet om i etterkant, var at det er behov for å utvikle kulturen for ledelse og gjennomføring av politiske vedtak. Ikke minst har statsministeren selv gjort «gjennomføringsevne og handlekraft» til et meget sentralt tema.

Da er mitt spørsmål: Har regjeringen styring med underliggende etater på utlendingsfeltet, og kan vi være helt sikre på at andre viktige spørsmål på justisfeltet, f.eks. innenfor beredskap, ikke glipper?

Statsminister Erna Solberg [10:57:04]: Vi følger nøye med på utviklingen og oppfølgingen som skjer på mange felt. Vi følger nøye med på beredskapsfeltet, og vi følger nøye opp hvordan utviklingen er.

Jeg mener at det er et eksempel på dårlig ledelse når man ikke har klart å ta de politiske styringssignalene som har kommet skriftlig til et direktorat, og føre dem videre i pennen. Dette betyr at de er nødt til å gå gjennom sine rutiner – og det har Politidirektoratet og Justisdepartementet sagt at de vil gjøre – for å følge opp akkurat dette.

Men jeg synes ikke at det på bakgrunn av denne saken er noen grunn til å anta at man ikke har god oversikt over eller god kontroll med f.eks. beredskapsspørsmålene.

Presidenten: Hans Olav Syversen – til oppfølgings-spørsmål.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:58:01]: Det er helt riktig som representanten Skei Grande refererte, at undertegnede tok opp denne saken i trontaledebatten. Statsministeren forsikret da at regjeringen jobbet på spreng – jeg tror det var uttrykket som ble brukt – for å få en ny forskrift på plass. Så får vi nå avdekket at vi har en politidirektør som i hvert fall ikke evner å følge med i den politiske debatt som vi har hatt om dette i flere omganger denne høsten. Det synes jeg er et illevarslende signal. Og hvis det er slik at den øvrige styringsdialogen underbygger at det er «business as usual», er det også et illevarslende signal overfor justisministeren, for da er det jo gitt andre signaler enn det som var gitt i instruksen i dette tilfellet. Men vi avventer dette.

Mitt spørsmål er: Siden statsministeren nå sa at hun vil ha denne forskriften på plass før jul, så tolker vi i Kristelig Folkeparti det slik at vi skal ha en enighet om denne forskriften innen 14 dager.

Statsminister Erna Solberg [10:59:18]: Enighet innen 14 dager forutsetter jo at man klarer å få til enighet, og utfordringen er da å være sikker på at vi har truffet planken, siden dette, som representanten vet, er et vanskelig juridisk område å treffe planken helt på. Da skal vi ha forsikringer om at vi ikke på ny kommer i samme situasjon som sist, da vi sendte et forslag på høring og oppfattet at det skulle være en liberalisering, mens det ble tolket av andre som at det faktisk var en innstramming, noe som var imot den intensjonen alle fire avtalepartnere hadde på det tidspunktet. Det er viktig at vi på ny ikke kommer inn i den situasjonen.

Der er vi i sluttarbeidet, for å være sikre på at vi har lagt de riktige føringene som gjør at vi får en forskrift som altså kombinerer det med at barnas beste skal være tydeligere. Det skal være en liberalisering. Samtidig skal det ikke være en låvedør som gjør at alle som forhindrer, som ikke vil samarbeide, kan spekulere seg til opphold i Norge i fremtiden. Den balansen leter vi etter. Den har vi en intensjon om å finne sammen. Hvis vi klarer å finne den før jul, vil det være en god julepresang til mange.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgingsspørsmål.

Karin Andersen (SV) [11:00:32]: Ja, det er noen av de ungene som hadde trengt den julepresangen, som ikke kommer til å få den, fordi regjeringen har motsatt seg å stille sakene i bero. Senest i trontaledebatten viste jo statsministeren sjøl til disse endringene i tildelingsbrevet som en begrunnelse for å si nei til SVs forslag. Vi hadde tallene som viste at bare i september var det 130 lengeværende barn som var sendt ut til farlige land som Afghanistan. Nå har vi sannheten.

Politiet viser at de ikke har fulgt opp eller bryr seg om føringene i tildelingsbrevet. Men de tar vel politiske signaler, sa justisministeren i går og i Politisk kvarter i dag. De

politiske signalene han har sendt ut de siste dagene, er at han ikke hadde til hensikt å «tømme lageret», altså en arrogant og nedverdiggende omtale av asylbarna. Det er vel slik at det hodet er fullt av, renner munnen over med. De signalene tror jeg det er flere enn politidirektøren som har fanget opp.

Vil statsministeren beklage justisministerens ordbruk?

Statsminister Erna Solberg [11:01:43]: Jeg ville ikke brukt ordet «lager» om det faktisk at det er mange barn som ønsker en ny fremtid i Norge, men som ikke fyller kravene til behov for beskyttelse i Norge eller har foreldre som ikke fyller disse kravene. Men jeg har lyst til å si at det er ikke sånn at styringsdialogen fra justisministeren til Politidirektoratet, som også ble nevnt, har inneholdt noe som helst annet enn den skriftlige, tydelige prioriteringen. Spørsmålet vi får tilbake, er om praktiseringen har vært i henhold til de politiske signalene fra Politiets utlendingsenhet, i forhold til det politidirektøren nå sier i media om at den har vært i tråd med de styringssignalene som har kommet gjennom tildelingsbrevet. Når vi har sagt at vi ikke stiller sakene i bero, betyr det at vi også skal sende ut barn. Det står i retningslinjene, men en mindre andel av de som sendes ut i dag, er jo barn enn andelen som ble sendt ut i årene 2011–2013.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [11:03:05]:

«I årene som kommer vil regjeringen arbeide for å styrke det psykiske helsetilbudet. I dag er det ikke godt nok. Det må bli enklere å få hjelp.»

Det er kloke ord – fin dialekt – men det er ikke mine ord. Det er ord fra statsministerens første nyttårstale.

De siste ukene og månedene har jeg – og mange andre på Stortinget, tror jeg – fått en flom av brev og henvendelser fra pasienter og pårørende som viser at virkeligheten dessverre er annerledes. Mange av dem som er sykest, som sliter mest, opplever at hjelpen innenfor psykiatrien bygges ned.

Regjeringen valgte tidligere i år å velsigne nedleggelsen av traumeenheten i Bodø. Andre tilbud skulle være på plass, sa helseministeren, men nå, når nedleggelsen gjennomføres, viser det seg at det ikke er tilfellet. Pårørende og tidligere pasienter fortviler over situasjonen. I kjølvannet av nedleggelsen i Bodø diskuteres nå nedleggelse av tilbudet for angst- og tvangslidelser ved Østmarka i Trondheim og av rus- og psykiatriposten på UNN i Tromsø. Begrunnelsen for disse nedleggelsesforslagene er ikke faglige, de er begrunnet i mangel på penger. Jeg siterer tillitsvalgt for psykisk helsevern ved St. Olavs hospital, som sier til NRK:

«Dette skjer med bakgrunn i manglende økonomi til å fortsette å opprettholde tilbudet som har hatt en enorm suksess, langt utover vår egen region.»

Hva vil statsministeren si til alvorlig syke mennesker og pårørende som nå fortviler over at spesialiserte tilbud innenfor psykiatrien legges ned, stikk i strid med de løftene om forbedring som statsministeren har gitt?

Statsminister Erna Solberg [11:05:03]: Jeg mener vi har et psykisk helsevern som er under forbedring. Vi ser på ventetidene. For eksempel i Helse Midt-Norge har det i årets første åtte måneder vært en større reduksjon i ventetidene for pasienter innen psykisk helsevern og rusbehandling sammenlignet med f.eks. somatikken. Det viser at prioriteringen av rus og psykisk helsevern, som vi gjør gjennom den gylne regelen, fungerer. Antall årsverk i psykisk helsevern for voksne gikk ned fra 2011 til 2013. Vi håper å kunne se at den går opp etter de prioriteringene vi gjør.

Det foregår omlegginger av tilbudet. Det er ingen tvil om at vi trenger å bygge opp et bedre poliklinisk tilbud. Vi trenger å ha flere ressurser ut. Noen av de nye, virkelig gode oppfølgingstilbudene er de som gir mer oppfølging hjemme, sett opp mot heldøgntilbud. Men det skal være en balanse mellom disse typene tilbud.

Å konkludere med at det foregår en nedbygging fordi det er omstilling og endring, synes jeg er veldig prematurt, for det er også mange nye, gode prosjekter, f.eks. ved pasienthotellet Åse i Ålesund, hvor mange tungt psykisk syke klienter tidligere har fått døgntilbud etter f.eks. selvmordsforsøk, og nå får et tilbud hvor et oppsøkende team fra sykehuset hjelper dem hjemme. De sier selv til meg når jeg møter dem som pasienter, at dette er et mye bedre tilbud enn det de har fått før. De får bedre psykiatrisk hjelp, oftere samtale med fagpersonale, enn det de fikk før.

Omstillingen til å gi et bedre, mer hjemmebasert tilbud vil bety omprioriteringer, hvor noen av de gamle tilbudene ikke kommer til å bli videreført. Det betyr ikke at kvaliteten i det psykiske helsevernet blir dårligere. Tvert imot er det å normalisere det å ha psykiske problemer, det å kunne være mest mulig i vanlige omgivelser, veldig positivt og vil sannsynligvis kunne gi bedre behandlingsresultater enn det vi har i psykiatrien i dag.

Audun Lysbakken (SV) [11:07:16]: Jeg tror statsministerens melding om at psykiatrien er i forbedring, vil bli tatt ganske dårlig imot av mange av de pårørende som nå opplever at deres tilbud blir dårligere. Ta f.eks. en mor som skrev om situasjonen på Østmarka i Dagbladet på fredag. Hun skriver: «Min sønn fikk endelig hjelp. Nå legges tilbudet ned.» Det oppleves neppe som forbedring.

Jeg er enig med statsministeren i at det selvfølgelig ikke er sånn at døgntilbud i seg selv er bedre enn dagbehandling. I mange tilfeller kan de nye dagtilbudene være en forbedring. Men det som skjer i Tromsø og i Trondheim nå, er nedbygging av høyt spesialiserte døgntilbud, bl.a. til pasienter som har kombinasjoner av rus og psykiske lidelser, begrunnet i økonomi, ikke begrunnet i at pasientene skal få et bedre tilbud.

Da er mitt spørsmål: Hører statsministeren det ropet som nå kommer fra deler av landet om at utviklingen går for langt, og vil hun gjøre noe for å stanse nedleggelsene av de viktige tilbudene i Trondheim og Tromsø?

Statsminister Erna Solberg [11:08:22]: Vi vil alltid følge med på om det som er et av våre politisk viktigste områder, nemlig å løfte psykisk helsevern, også priorite-

res innenfor helseforetakene, prioriteres i måten vi bygger opp samhandlingen mellom kommuner og helseforetak på, men ikke gå inn og si at vi skal overprøve på fagnivå hva som er de beste tilbudene. Det er sikkert sann at alle helseforetakene ville hatt både det nye og det gamle, men det kan være at det nye gir bedre tilbud, og da må vi si at det er en faglig bedømmelse i helseforetakene av hva som er den beste kombinasjonen for de pasientgruppene de har. Vi vet at hvis 30 pst. av dem som innlegges i døgnbasert omsorg, hadde fått hjelp tidligere, hadde de sluppet den innleggelsen. Derfor er det en veldig klar og tydelig prioritering for denne regjeringen å bygge opp både det som skjer i kommunene, og det som skjer poliklinisk, og å tenke nytt, hvor en ikke flytter alle som har psykiske problemer, ut av deres hverdag, men gir hjelpen i deres hverdag. Det tror jeg også blir lettere. Det blir lettere for familier med medlemmer med psykiske lidelser, for det å hjelpe hele familien er også veldig viktig, og det får en lettere til hvis en er i en normalsituasjon, enn hvis en er på en institusjon.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Karin Andersen.

Karin Andersen (SV) [11:09:47]: Det er ingen som er uenig i at det er nødvendig å bygge opp et bedre forebyggende og tidlig tiltak og også ha bedre oppfølging etterpå. Problemet her er at noen av de aller sykeste må vente for lenge for å komme inn på sykehus, og at de blir utskrevet for tidlig, slik at de blir syke igjen og reinnlagt.

Her snakker statsministeren om familien, og selvfølgelig er det bra for dem som ikke er svært syke, å kunne fungere i hverdagssituasjonen, men problemet her er at denne metoden skyver ansvaret ned på familiene, ned på nabolaget, der disse pasientene ikke får nødvendig hjelp, for de må ha mye mer hjelp enn det de får i dag. SINTEFs rapport, som ble publisert 11. november, viser bl.a. at 7 pst. av de polikliniske pasientene har behov for døgnopphold. Hver fjerde står uten opphold, og dette er folk som blir svært syke. Vil statsministeren ta hensyn til disse faglige rådene og ikke bare de økonomiske?

Statsminister Erna Solberg [11:10:59]: Jeg forutsetter at helseforetakene innenfor det rammeverket vi har, gjør faglige prioriteringer, og den prioritering de har som får styre ressursene, er at veksten skal være større innenfor psykisk helsevern innenfor spesialisthelsetjenesten enn innenfor somatikken. Med et budsjett som faktisk gir økt vekst i behandlingen, skal helseforetakene ha den klare styringsparameteren.

Så er det eksemplet jeg nevnte fra Åse i Ålesund. Jeg har også sittet og snakket med pårørende som mener at dette var mye bedre enn de gangene de hadde opplevd at far forsvant i et par uker og var borte og så kom tilbake igjen, men hvor det var en kontinuerlig oppfølging og familien kunne forenes. Det foregår mye nyutvikling, og vi får bedre kvalitet. Som jeg sa i det forrige svaret, kommer vi til å være veldig årvåkne og passe på når det gjelder noe av det som er vårt viktigste satsingsfelt, nemlig at psykisk helsevern skal rustes opp, men omleggin-

ger faglig sett må det være mulig å gjøre også innenfor spesialisthelsetjenesten.

Torgeir Micaelsen (A) [11:12:16]: Statsministeren snakker mye om den såkalte gylne regel. Den har vært praktisert på den måten som statsministeren beskriver, i en rekke år. Det eneste argumentet hun har for at det ikke har vært sann, er at antall ansatte gikk ned ett år. Det er å slå inn åpne dører.

Men jeg vil tilbake til det statsministeren nå sluttet med, for jeg vil se på hvordan man på det største universitetssykehuset i Nord-Norge ser på regjeringens satsing på rus og psykiatri. Der skal de kutte 170 mill. kr neste år. 70 mill. kr av det er riktignok fra 2014, men det er 100 mill. kr som direkte relaterer seg til budsjettet. Direktøren skriver åpent på nettsiden:

«Det er gitt politiske føringer om at psykiatri og rus skal vokse mer enn den somatiske delen. Det planlegges derfor en noe mindre reduksjon innenfor rus og psykiatri (2,4 %) enn innenfor somatikk (2,6 %).»

Hva synes statsministeren om en slik måte å tolke den gylne regel på?

Statsminister Erna Solberg [11:13:09]: Det er slik at dette budsjettet øker aktivitetene, så det øker pasientbehandlingen, og det er rom for å øke. Hvordan de økningene er fordelt mellom ulike foretak innenfor de forskjellige regionale foretakene, er det de regionale helseforetakene som må gjøre en vurdering av. Om de velger å legge mer av de pengene de får i vekst, på andre enn ett enkelt sykehus, er det en vurdering som gjøres i de regionale helseforetakene så lenge vi fortsatt har den styringsmodellen. Vi vet at vi har rom for å prioritere innenfor spesialisthelsetjenesten, psykisk helsevern, med det budsjettet som er lagt frem for neste år.

Presidenten: Olaug V. Bollestad – til oppfølgings-spørsmål.

Olaug V. Bollestad (KrF) [11:14:05]: Psykisk syke som i tillegg har en rusproblematikk, får ikke den hjelpen de trenger, i Kommune-Norge. Når spesialisthelsetjenesten sender disse tilbake igjen til kommunene, har kommunene ofte verken ressurser, kompetanse eller en egnet bolig til å ta imot den enkelte. Å etablere bocontainere er ikke noen god løsning. Da blir pasientene faktisk isolert i sitt eget nærmiljø.

Kristelig Folkeparti er opptatt av at det ikke skal være disse sårbare gruppene som blir salderingspost i kommunebudsjettene. Derfor ville Kristelig Folkeparti gjerne ha øremerket disse midlene. Regjeringen har bevilget 400 mill. kr til lavterskeltilbud innen rus og psykiatri over de frie midlene til kommunene. Det er bra, men hvordan vil regjeringen sikre at tilbudet til denne pasientgruppen blir forbedret gjennom den satsingen som nå ligger i budsjettet?

Statsminister Erna Solberg [11:15:07]: Jeg mener at vettet er noenlunde jevnt fordelt. Jeg har tro på at våre

kommunepolitikere har et varmt hjerte og et ønske om å prioritere de mest vanskeligstilte. Det betyr at jeg ikke er den første som står og applauderer alle øremerkede ordninger, for det koster i form av byråkrati, kontroll og oppfølging knyttet til det.

Så valgte vi å ikke innlemme pengene til rusomsorgen i kommunene. Vi tok dem ut igjen da denne regjeringen ble etablert, fordi vi vet at belastningene er litt skjevt fordelt mellom kommunene, og for å sikre en del av tiltakene. Men vi må ha en balanse mellom noen av de brede tiltakene som kommunene må gjøre de riktige prioriteringene mellom, og noen av de spesialiserte tiltakene som vi har innenfor de øremerkede tilskuddene. Vi vet at i mange kommuner sliter man med å skaffe seg bolig, man sliter med å skaffe god nok oppfølging. Men å frata dem ansvaret for det vil være å gå feil vei. Vi må faktisk mene at også en som har problemer med psykisk sykdom og rus samtidig, skal være en del av vår vanlige virkelighet og ikke stues vekk på en institusjon.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [11:16:26]: Senterpartiet har vært med på en omlegging i psykiatrien i retning av mer poliklinisk behandling, og behandling lokalt har det vært enighet om faglig og politisk. Men nå har det altså kommet utallige signaler om at denne omleggingen går for langt, at den går for raskt, og at det går ut over særlig dem med de alvorligste psykiske lidelsene. De havner mellom to stoler. Det ene er at en rett og slett bygger ned døgnplasser før en har fått bygd opp nye tilbud som kan tas i bruk. Og det andre er at en del av disse menneskene har så tunge psykiske lidelser at de ikke har den samme nytten av poliklinisk behandling, de trenger døgnplasser. Spesialpost 4 på Østmarka er et eksempel på dette – et sørgelig eksempel.

Med det engasjementet som statsministeren har investert i psykiatri, kan ikke regjeringen her bare skyve helseforetakene foran seg. De må også ta et politisk ansvar. Mitt spørsmål er – fortsatt: Hva vil regjeringen gjøre for å hindre denne nedleggingen av tilbudet i Tromsø og i Trondheim? Det haster. Østmarka blir nedlagt fra jul hvis ingenting skjer.

Statsminister Erna Solberg [11:17:37]: Jeg tror det er viktig å legge merke til at f.eks. Helse Midt-Norge er et av de foretakene som nå har et tydelig fall i ventetid for å få tilbud knyttet til spesialisthelsetjenesten for rus og psykisk helse og de områdene. Det må indikere at de faktisk har bygd opp et bedre tilbud, og at det er tilbud som er tilgjengelige for pasientene, når en ser at det er en tydelig reduksjon i ventetiden, iallfall inn i 2. kvartal i år.

Jeg synes ikke at regjeringen skal gå inn og bestemme over enkeltforslag og enkeltsaker og enkeltinstitusjoner innenfor et helseforetak. Vi må stille de generelle kravene om at de skal ha et godt, variert tilbud, og så må det være et faglig spørsmål hva man mener er det viktigste i det varierte tilbudet de har. En detaljstyring av om vi skal opprettholde en enkelt avdeling, et enkelttiltak, vil gjøre hele styringssystemet totalt umulig. Men styringssignalene om å

prioritere psykisk helse og rus er veldig tydelige fra denne regjeringen overfor spesialisthelsetjenesten.

Presidenten: Ketil Kjenseth – til oppfølgingsspørsmål.

Ketil Kjenseth (V) [11:18:52]: Venstre og regjeringspartiene deler målsettinga om å øke behandligna for dem som sliter med rus og psykiske lidelser. Så peker representanten Lysbakken på noe viktig. Innenfor ettervern f.eks. brukes det i dag ca. 4 mrd. kr i den spesialiserte sykehusdelen, mens kommunene har til disposisjon ca. 1 mrd. kr. Det er klart at det er et krevende ubalanseforhold, og det er utfordrende når en nedbygging av spesialiserte institusjoner skjer mens kommunene ikke er i stand til og ikke har kapasitet til å bygge opp parallelt. Min egen kommune, Gjøvik, lyste ut en kommunepsykologstilling nå og fikk null søkere. Det sier noe om hvor sårbare kommunene er med hensyn til å koordinere og bygge opp og ta imot pasienter når man ikke har bolig, ikke har kompetanse i pleie- og omsorgstjenesten til å håndtere dette. Så det er hastigheten vi også snakker om her i den omstillingsfasen, og det vil jeg utfordre statsministeren på: Hvordan kan vi gjøre noe med det balanseforholdet?

Statsminister Erna Solberg [11:20:03]: Det er viktig at man tar hensyn til hva slags tilbud som er ute i kommunene, når man skal utskrive pasienter til annen type tilbud. Jeg tror noen av de beste løsningene vi ser, er samarbeidsløsningene mellom kommuner og spesialisthelsetjenesten. Et eksempel er barne- og ungdomspsykiatrien på Sørlandet, hvor man har et veldig godt samarbeidsprosjekt mellom flere kommuner, hvor Mandal har satt seg i ledelsen for et inntaksteam med lav terskel, og hvor ressurser fra spesialisthelsetjenesten brukes ute i primærhelsetjenesten, nettopp fordi man trenger spesialkompetanse, og de minste kommunene ville kanskje ikke hatt det. De bruker altså 50 pst. av ressursene sine på tidlig arbeid, på forebygging, på å ha enkeltsamtaler – og man har funnet de gode samarbeidsløsningene. Jeg tror det er en veldig god modell for hvordan man må jobbe med flere samarbeidsmodeller mellom stat og kommune. Jeg synes det er en bedre modell enn en samhandlingsreform som dreide seg å sende betalingsgiroer mellom kommuner og fylker, at man tvert imot lager disse samarbeidsplattformene hvor man ser litt over forvaltningsnivågrensen og ser pasienten isteden.

Presidenten: Vi går videre til neste, og siste, hovedspørsmål.

Else-May Botten (A) [11:21:32]: Vi ser nå en dramatisk situasjon knyttet til leverandørindustrien. Hardest rammet så langt er kystfylkene Rogaland, Vest-Agder og statsministerens hjemfylke, Hordaland. Til nå har rundt 7 000 ansatte mistet jobben, og kun 170 har blitt permittert. Alt dette tyder på at dette vil ramme mange flere langs kysten i tiden framover.

Bakgrunnen for situasjonen er bl.a. fallende oljepriser, færre kontrakter, mindre vedlikehold, mindre oljeservice og færre modifikasjoner på norsk sokkel. Dette slår direk-

te inn i leverandørindustrien og skaper uro i hele verdikjeden.

Politisk krever situasjonen en aktiv næringspolitikk – en motkonjunkturpolitikk, som på både kort og lang sikt kan bidra til å beholde viktig kompetanse, som igjen kan bidra til verdiskaping også framover.

Har regjeringen en plan for å møte denne situasjonen med tiltak som kan være målrettede og gode med tanke på å møte denne utfordringen?

Statsminister Erna Solberg [11:22:40]: I en situasjon hvor oljeprisen har falt, og hvor 2013 sannsynligvis kommer til å være toppåret for norsk olje- og gassproduksjon når det gjelder investeringer, er det klart at det er utfordrende for leverandørindustrien og mange arbeidsplasser.

Samtidig vet vi at fallet vi ser i år, ikke nødvendigvis vil gjenta seg videre fremover. Det vil flate ut på et litt lavere nivå enn det vi så i toppårene 2012 og 2013. Det vil skje bl.a. på grunn av Johan Sverdrup-feltet. Spørsmålet om hva reaksjonene da blir fremover på en langvarig lavere oljepris, hvis det blir tilfellet, er åpent.

Vi vil være svært årvåkne for å se på om det er nye tiltak som bør iverksettes for å bidra til at vi har en god og mer stabil aktivitet. Men å gjøre prosjekter som ikke er lønnsomme med en lav oljepris, lønnsomme, krever først og fremst at også næringen bidrar til at kostnadsnivået på utbygging blir lavere. Men vi vil alltid følge med på den utviklingen og se virkningene av den. Det viktige vi gjør, er det vi gjør i vårt statsbudsjett, som styrker konkurransekraften til norsk økonomi totalt sett, og som legger til rette for omstilling til nye og andre arbeidsplasser.

Når det gjelder de jobbene som nå forsvinner, ser vi foreløpig ikke det avspeilet i høye ledighetstall. Foreløpig suges den arbeidskraften som er sagt opp, opp. Det er ikke sikkert det skjer utover våren, men foreløpig suges den opp av andre som trenger den arbeidskraften. Dette er jo høykompetent arbeidskraft, så hvis vi har god fart på andre deler av norsk økonomi, sørger for å ha rammebetingelser som gjør at man vil investere i norske bedrifter, sørger for at investeringene våre i forskning, utvikling, innovasjon og infrastruktur er gode, vil det bidra til et næringsliv som vil trenge denne høykompetente arbeidskraften, og gjøre at virkningene av en lavere oljeaktivitet blir mindre i norsk økonomi.

Else-May Botten (A) [11:24:48]: Statsministeren sier at man ikke har noen plan for å imøtekomme dette nå. Men jeg vil vise til den finanskrisen som slo innover oss i 2007. Da var Stoltenberg-regjeringen veldig tydelig på å komme med tiltakspakker som var målrettede, og som ga et viktig bidrag til å holde hjulene i gang. Blant annet var verftspakken et slikt konkret tiltak.

Jeg har tidligere utfordret når det gjelder permitteringsregelverket. LO og NHO er veldig tydelige på at det er et av de tiltakene som man må sette inn i den situasjonen man er i, men statsministeren har sagt at man skal vente og se. Hvor mange som må sies opp før det er på tide å gjøre noe, er usikkert ennå.

Men hva med å gjøre noe med garantisiden for å få fram flere modifikasjons- og vedlikeholdsoppdrag? Er det et tiltak det kunne vært aktuelt å bidra med, eller er det ingen planer for å gjøre noe?

Statsminister Erna Solberg [11:25:49]: Jeg har nettopp svart at vi kommer til å følge dette nøye og se på ulike tiltak for å kunne bidra til – og sikre oss – at den lavere oljeprisen og den lavere oljeaktiviteten ikke skaper dramatiske endringer. Å sammenligne situasjonen vi nå har, med finanskrisen synes jeg blir å sammenligne størrelser som ikke er sammenlignbare i det hele tatt. Selv om mange har blitt sagt opp, er dette heldigvis så attraktiv arbeidskraft at mange av dem så langt har blitt ansatt i andre jobber.

En av utfordringene med permitteringsregelverket er at hvis folk blir værende i en bedrift og en annen bedrift mangler arbeidskraft, vil det kanskje være sånn at hvis vi gjør det gunstig å bli værende i den bedriften som ikke har oppdrag, vil den andre bedriften ikke klare å gjennomføre oppdrag i Norge, men måtte sette ut deler av dem til utlandet. Dermed svekkes norske arbeidsplasser totalt sett.

Derfor er det viktig å vente og se om vi faktisk får reelle virkninger med høyere ledighet, som gjør at det ikke bare er utskiftninger mellom selskaper, men at det som skjer, faktisk også har en totalvirkning på økonomien. Det har vi faktisk ikke sett så langt. Det kan komme til å skje, og da er regjeringen beredt til å handle, men vi må nå sørge for at vi ikke flytter flere arbeidsplasser ut av Norge ved at de som trenger arbeidskraft, ikke får det på grunn av for stive permitteringsregler.

Presidenten: Det åpnes for ett oppfølgingsspørsmål – fra Anna Ljunggren.

Anna Ljunggren (A) [11:27:16]: Det som er realiteten knyttet til endringene i permitteringsregelverket, er jo, som statsministeren også sier, at næringen vil oppleve en økt aktivitet i tiden framover. De vil da trenge de ansatte som de nå sier opp, som, hvis regjeringen kunne ha endret permitteringsregelverket, kunne ha vært i bedriften og bidratt til den økningen som vi ser.

Statsministeren nevner at det er viktig at mindre lønnsomme prosjekter blir mer lønnsomme, og standardisering av kontrakter er pekt på som et virkemiddel som kan være med på å redusere kostnadsnivået på norsk sokkel. Det er også viktig at man opprettholder et høyt aktivitetsnivå og utnytter den situasjonen som nå er, med mindre press.

Som statsministeren hører, er Arbeiderpartiet opptatt av at det gjøres noe når vi ser den situasjonen som nå er. Hver eneste dag rammes ansatte av oppsigelser og permitteringer. Hva mer enn å følge situasjonen nøye vil regjeringen gjøre?

Statsminister Erna Solberg [11:28:30]: Allerede i februar måned hadde jeg et møte med hele næringen og interessegruppene fordi vi forutså at dette var et problem. Konkurransekraften for norsk leverandørindustri i forhold til oljevirkksomheten var dårlig. Det betød at det var nød-

vendig å gjøre noe. Summen av det møtet, med både oljeselskapene og leverandørindustrien, var at det var behov for å gjøre noe med spørsmål som standardisering, som bidrar til at kostnadene ved utbyggingene blir mindre, og at det faktisk er næringen selv som må gjøre det. Det er oljeselskapene som spør etter hvilke modeller man bør ha for utbygging, det er ikke offentlige myndigheter som styrer det.

Så må vi huske på at vi har vært gjennom en situasjon nettopp på Vestlandet hvor det har vært mangel på arbeidskraft, hvor bedrifter har måttet leie inn store mengder med arbeidskraft fra andre land fordi fagarbeidere eller andre ikke har vært å oppdrive i Norge. Vi har manglet ingeniører, så oppdragene har gått til utlandet.

Før vi ser at den omstillingen som skjer nå, ikke bare er et bytte av ett arbeidssted med et annet, men faktisk betyr større arbeidsledighet, kan vi forsterke utfordringene ved å forhindre at folk bytter fra dem som ikke har oppdrag, til dem som har oppdrag i dag.

Presidenten: Dermed er den muntlige spørretimen omme.

Sak nr. 2 [11:29:53]

Ordinær spørretime

Presidenten: Til representantenes orientering vil presidenten meddele at det i dag ikke er noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten.

Spørsmål 1

Kjersti Toppe (Sp) [11:30:23]: «I sitt høyringssvar til pasientrettighetsdirektivet skriv Legeforeningen at dei er bekymra for kva slags konsekvensar forslaget kan ha for utvikling av antibiotikaresistens i Noreg. Legeforeningen saknar ei vurdering av dei helsemessige og økonomiske konsekvensane forslaget kan ha, og viser til at den årlege kostnaden med antibiotikaresistens i EU er på vel 1,5 milliardar euro, og at 25 000 menneske årleg mistar livet på grunn av ikkje verksam antibiotika.

Vil statsråden informera Stortinget om desse konsekvensane?»

Statsråd Bent Høie [11:31:05]: Vi reiser stadig mer, både på ferie og for å få medisinsk behandling. Dette er en utvikling som vi må forholde oss til. Det er verken ønskelig eller mulig å stoppe nordmenn som vil reise til utlandet på ferie eller for å få behandling.

Representanten viser til Legeforeningens høringssvar til regjeringens forslag til gjennomføring av pasientrettighetsdirektivet. Denne regjeringen ønsker å gi pasienter økte valgmuligheter. Det er derfor ikke foreslått å begrense pasientenes mulighet til å få refundert utgifter til helsehjelp i andre EØS-land med et krav om forhåndsgodkjenning. Det er hele forskjellen mellom denne regjeringens

og den forrige regjeringens forslag om innføring av pasientrettighetsdirektivet, som Norge er forpliktet til å innføre. Mens den forrige regjeringens forslag ville innebære at pasienter automatisk ville fått avslag og måtte ha dekket kostnader som de ellers ville hatt rett til, bare fordi de ikke hadde søkt på forhånd, vil man med denne regjeringens forslag ha mulighet til å søke i etterkant. Men kriteriene er akkurat de samme.

For et lite land som Norge er det etter mitt syn viktig å ha internasjonalt samarbeid om pasientbehandling. Ved tilstander der det er et begrenset fagmiljø i Norge, vil det være av stor betydning for en pasient å ha mulighet til å få medisinsk ekstrahjelp i andre europeiske land. I Sverige har man siden 2005 hatt en ordning hvor pasienter fritt kan reise til andre EØS-land for sykehusbehandling. Erfaringen viser at det er et lavt antall pasienter som velger å reise ut, og mange av disse reiser til naboland.

Det er riktig at det er noe større smitterisiko i enkelte EØS-land. Resistente bakterier forekommer hyppigere i de fleste andre land enn i Norge, og det krever årvåkenhet hos helsepersonell og gode rutiner for hygiene ved våre sykehus, uavhengig av om pasienten har reist ut og fått behandling innenfor EØS-området eller utenfor. Utfordringene knyttet til antibiotikaresistente bakterier er sammensatte. Mer reisevirksomhet generelt fører til større utfordringer. I tillegg har også mange andre faktorer betydning for utviklingen av antibiotikaresistens, f.eks. bruk av antibiotika i pasientbehandlingen, også i Norge, og produksjon av mat.

Antibiotikaresistens er ikke et problem Norge kan løse alene, det er et felles internasjonalt ansvar. Det gjør vi bl.a. aktivt gjennom å støtte utviklingen av Verdens helseorganisasjons Global Action Plan mot antibiotikaresistens og gjennom USAs initiativ Global Health Security Agenda og i et nordisk samarbeid.

Helse- og omsorgsdepartementet har nettopp delfinansiert et internasjonalt møte som Folkehelseinstituttet arrangerte for Verdens helseorganisasjon, og i januar i år øremerket vi 4,6 mill. kr til forskning på antibiotikaresistens gjennom det felles europeiske forskningsprogrammet Joint Programme Initiative on Antimicrobial Resistance. Folkehelseinstituttet er jo også styrket med 2,6 mill. kr til dette arbeidet, og det er dette arbeidet jeg, utenom bekjempelsen av ebola i Vest-Afrika, prioriterer mest i mitt internasjonale arbeid som helse- og omsorgsminister.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Kjersti Toppe (Sp) [11:34:11]: Eg takkar for svaret på kvifor regjeringa er for å innføra pasientrettsdirektivet. Eg spurde om regjeringa ville følgja opp det som Legeforeningen etterspør, nemleg å få ei vurdering av dei helsemessige og økonomiske konsekvensane av å innføra direktivet. Det er ikkje berre Legeforeningen som uttrykkjer uro for kva auka pasientmobilitet vil ha å seia for utvikling av antibiotikaresistens i Noreg. Også Folkehelseinstituttet etterspør det av omsyn til pasienttryggleik og befolknings sitt vern mot smittsame sjukdomar. Og Helsedirektora-

tet etterspør det i høringsutsegna si – dei etterspør spesifikke tiltak for å hindra utvikling av antibiotikaresistens på grunn av auka pasientmobilitet som ein konsekvens av direktivet.

Så eg vil igjen spørja: Vil regjeringa koma med ei vurdering av dei helsemessige konsekvensane innføring av direktivet vil ha, dersom det vert innført i Noreg?

Statsråd Bent Høie [11:35:21]: Det er berørt i proposisjonen som Stortinget har til behandling.

Når det gjelder innføring av pasientdirektivet, er det et direktiv som også den forrige regjeringen var tydelig på i Stortinget at en skulle innføre. Så det er ikke et spørsmål om vi skal innføre pasientdirektivet eller ei. Spørsmålet er om norske pasienter etter at de har fått behandling i utlandet, som de har rett til, skal bli møtt med en byråkratisk regel og få avslag på å få dekket kostnadene fordi de var så uheldige ikke å søke i forkant, eller ikke. Den rødgrønne regjeringens forslag ville stikke byråkratiske kjøpper i hjulene for at norske pasienter fikk innfridd de rettighetene de har som innbyggere i et land som er medlem av EØS.

Når det gjelder det at pasienter og mennesker reiser mer, i og med at en både får ferie og opplevelser og får behandling, med de konsekvensene det har i forhold til antibiotikaresistens, har regjeringen fått en ekspertanbefaling i arbeidet mot antibiotikaresistens som vi nå jobber med å følge opp.

Kjersti Toppe (Sp) [11:36:27]: Regjeringa sende ut eit høringsforslag på endring av det som var vedtatt om pasientrettsdirektivet i Stortinget. Folkehelseinstituttet hadde ei høringsutsegn, der dei sa:

«Hensynet til pasientsikkerhet ved medisinsk behandling ved sykehus i utlandet, og til befolkningens vern mot smittsomme sykdommer, er tungtveiende grunner til å ha krav om forhåndsgodkjenning av refusjon av utgifter til sykehusbehandling utenfor Norge.»

Likevel vel regjeringa å fremja ei sak for Stortinget der dei foreslår at denne førehåndsgodkjenninga skal verta tatt vekk.

Det som eg reagerer på, er for det første at ein ikkje høyrer på høringsutsegnene. Det andre er at ein fremjar ei sak for Stortinget før høringsfristen er ute. Høringsfristen gjekk ut 1. oktober, saka om pasientrettsdirektivet var i statsråd 12. september, altså 14 dagar før høringsfristen gjekk ut. Kvifor høyrer ikkje regjeringa på høringsinstansane? Og korleis kan ein visa så lite respekt for dei faglege innvendingane at ein ikkje ventar på dei eingong?

Statsråd Bent Høie [11:37:35]: Det er forskjell på å høre og gjøre det som andre sier til enhver tid. Hvis en skulle hatt høringsrunder der en skulle gjort det som alle som uttaler seg, mener, hadde det ikke vært mulig å gjennomføre politikk, for det spriker ofte i ulike retninger. Så det er forskjell – og høre, det gjør vi.

Men vi ser også til andre lands erfaringer. Sverige har hatt denne ordningen siden 2005, og den type erfaringer

som representanten Toppe prøver å lage et skremmebilde av, er ikke erfaringen når dette er prøvd ut i praksis. Jeg har mer tro på å prøve politikk ut i praksis enn å lage skremmebilder i forkant basert på andre politiske motiver enn det som ligger i denne saken, nemlig å lage en enkel, ubyråkratisk ordning for norske pasienter som ønsker å få behandling i andre land, og unngå at en kommer i den håpløse situasjonen når en kommer hjem og har rettigheter i utgangspunktet til å få dekket sine kostnader, at en opplever et byråkratisk svar: Dessverre, du får ikke dekket kostnadene, fordi du glemte å søke i forkant, som jo er konsekvensene av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SVs politikk på dette området.

Spørsmål 2

Kari Henriksen (A) [11:38:49]: «Sivilombudsmanen avdekket at innsatte på sikkerhetsceller ble rutinemessig kledd nakne. Fremskrittspartiets representant Tybring-Gjedde sa at Fremskrittspartiets politikk var å prioritere ofrene framfor innsatte på sikkerhetscelle.

Skal prinsippene i Den europeiske menneskerettskonvensjonen kunne brytes, er det Fremskrittspartiets politikk at standarden i norske fengsler skal reduseres til utenlandsk standard, der menneskerettighetene ikke har like stor plass, og er statsråden enig i at dersom man prioriterer ofrene, så må man prioritere ned innsatte?»

Statsråd Anders Anundsen [11:39:32]: Jeg vil takke for dette noe forunderlige spørsmålet og tillate meg å svare på følgende vis:

Det er viktig for meg å peke på at spørsmål som jeg besvarer i spørretimen, besvares av statsråden på vegne av regjeringen. Regjeringen er opptatt av at Norge følger opp sine menneskerettslige forpliktelser generelt, selvsagt også i kriminalomsorgen.

Spørsmålet som representanten tar opp om standardsenkning til «utenlandsk standard, der menneskerettighetene ikke har like stor plass», synes jeg det er vanskelig å kommentere, for standarden i utenlandske fengsler er svært varierende ut fra hvilket land det er snakk om, og menneskerettighetene har en ulik plass i ulike lands systemer. Det går heller ikke frem av spørsmålet hva spørren egentlig tenker på. Standarden i norske fengsler er også sterkt varierende, men det er naturligvis slik at menneskerettighetene skal ivaretas på en god måte.

Som representanten er kjent med, ble det etablert en egen enhet hos Sivilombudsmanen for bl.a. å følge opp behandlingen av personer som er berøvet friheten etter Norges ratifikasjon av tilleggsprotokollen til FNs torturkonvensjon, OPCAT. Dette er en veldig viktig oppgave, som uavhengig oppfølging av forvaltningens håndtering og behandling av personer i en potensielt sårbar situasjon.

Det ble gjennomført et besøk av denne enheten ved Tromsø fengsel i perioden 10.–12. september, og det ble etter besøket påpekt en praksis ved bruk av sikkerhetsceller som de mener er uheldig. Rapporten fra dette besøket er til behandling i kriminalomsorgen.

Regjeringen er opptatt av å sikre borgerne mot kriminalitet og har i budsjettforslaget for 2015 helt tydelig satset på hele straffesakskjeden. I tillegg er forebyggende arbeid høyt prioritert. Personer som blir fengslet etter dom, har etter menneskerettighetene – og etter norsk lov – rettigheter som skal ivaretas under soning. Dette gjelder naturligvis også personer som er psykisk syke. Jeg har et nært samarbeid med helse- og omsorgsministeren for å sikre at tilbudene til innsatte som sliter med psykisk sykdom eller rusavhengighet, i større grad enn i dag skal ses i sammenheng etter endt soning, for å få en bedre sammenheng mellom tilbudet under soning og tilbudet etter soning. Det har vært en årelang diskusjon mellom de to departementene, noe helseministeren og jeg nå er i ferd med å finne løsninger på.

Regjeringen er svært opptatt av å sikre ofrene for kriminalitet bedre enn i dag. Derfor arbeider vi med flere tiltak for å styrke offeromsorgen og tilbudet til ofre for kriminalitet. Blant annet vurderer vi en ny erstatningsordning, vi skal utrede et eget kompetansesenter for ofre og pårørende, og vi samordner ressursbruken mellom kommuner og politi bedre og sikrer bedre oppfølging av ofre gjennom en straffesak – for å nevne noe.

Kari Henriksen (A) [11:42:12]: Jeg takker for svaret. Jeg er veldig glad for at justisministeren er så tydelig.

Om han underer seg over mine spørsmål, kunne det kanskje være like viktig å reflektere litt over spriken i Fremskrittspartiets politikk, for denne saka har to implikasjoner. Det ene er innholdet, det andre er spriken i Fremskrittspartiet. Er Fremskrittspartiet et stortingsfremskrittsparti og et regjeringsfremskrittsparti?

Tilbake til innholdet. Tybring-Gjedde er ikke den eneste som har uttalt seg om Fremskrittspartiets politikk på dette feltet. Per Sandberg, nestleder, uttalte i 2013:

«Frem til den kriminelle overføres for soning i hjemlandet, skal personen sone i et eget utlendingsfengsel med redusert standard. Selvsagt uten dagpenger, og med et minimum av sosiale ytelser.»

Fremskrittspartiets Ulf Leirstein, justispolitisk talsmann, sa det samme på Twitter i januar: redusert tilbud, redusert innhold og fjerne dagpenger.

Justisministeren planlegger nå å etablere nærmest et eget fengsel i utlandet. Kan justisministeren garantere at dette ikke blir en snikinnføring av redusert standard, og at innhold og rettigheter for norske dømte ikke reduseres?

Statsråd Anders Anundsen [11:43:18]: Når det gjelder utlendingsfengsel, er det et utlendingsfengsel i Norge i dag, hvor det er et helt annet tilbud til de innsatte enn det er i andre fengsler. Det fungerer veldig bra. Regjeringen vurderer å utvikle denne ordningen videre. Vi har sett på ulike måter for å vurdere dagpengeordninger og praktisk tilrettelegging i så henseende. Men det er også viktig her at en er bundet av menneskerettighetenes likebehandlingsprinsipper.

Når det gjelder et eventuelt fengsel i Nederland, er det i tilfelle et opplegg hvor nederlandske fengsler skal fungere som en avdeling under et norsk fengsel, hvor norsk straffe-

gjennomføringslov vil gjelde i like stor grad som om det var et fengsel plassert i Norge.

Kari Henriksen (A) [11:44:01]: Det var gledelig. Da kan jeg registrere at Fremskrittspartiet på Stortinget ikke har fått gjennomslag hos ministeren for å få redusert innhold i fengslene.

Det andre spørsmålet jeg har, som en oppfølging av dette, dreier seg om at regjeringa i vår ble dømt for brudd på menneskerettighetene når det gjaldt bruken av glattceller. Stortinget behandlet en sak om dette i juni, fremmet av Venstre. En samstemt justiskomite uttrykte bekymring over situasjonen og krevde forbedringer. Arbeiderpartiet og Senterpartiet ville ha tiltak iverksatt straks, flertallet snarest.

Budsjettet for 2015 ville vært det naturlige sted å omtale dette og vise hva justisministeren konkret ville gjøre. Den anledningen benyttet ikke ministeren. Det er nesten ikke omtalt i budsjettet. Gjennomføringskraften ser ut til å rekke kun til å bestille nok en plan. 50 mill. kr ekstra er avsatt til vedlikehold. Noe av kritikken omhandler selve utfordringen. Har ministeren gitt instruks om at noen av disse midlene skal gå til utbedring av glattcellene, og kan han garantere at antall brudd vil ha gått ned ved utgangen av året?

Statsråd Anders Anundsen [11:45:09]: Til det første er jeg nødt til å svare at Fremskrittspartiets fraksjon har jo således fått gjennomslag for at det skal være et annet innhold i tilbudet til fanger som soner i utlendingsfengsel, enn til fanger som ikke soner i utlendingsfengsel. Utlendingsfengselets innsatte er personer som skal returneres etter fengselsopphold, og det er da naturlig at de har et annet innhold i soningen enn andre innsatte.

Når det gjelder spørsmålet om vedlikehold, er de 50 mill. kr representanten Henriksen viser til, til ekstraordinært vedlikehold. I tillegg er det 80 mill. kr til ordinært vedlikehold. Det betyr at vi satser på ekstraordinært vedlikehold der vi har til hensikt å sikre at vi slipper å legge ned plasser. Fordi den forrige regjeringen ikke prioriterte opp vedlikehold av norske fengsler, har vi et vedlikeholds-etterslep som er gigantisk. Hvis vi ikke hadde brukt disse 50 mill. kr, måtte vi ha redusert kapasiteten i fengslene i 2015. Det er det disse pengene er ment brukt til.

Når det gjelder glattceller, rekker jeg i hvert fall å si at Riksadvokaten har laget nye retningslinjer for bruk av glattceller, hvilket forhåpentligvis gjør at situasjonen nå er bedre enn det den var.

Spørsmål 3

Tove Karoline Knutsen (A) [11:46:30]: «NRK viste nylig et intervju med et ungt par fra Kåfjord i Troms som har etablert seg som geitebønder med nytt hus og moderne driftsbygning. Nye geologiske undersøkelser har vist at fjellet rundt gården er rasfarlig, og at familien dermed må flytte. Ifølge NVE gis 80 pst. kompensasjon for utgifter ved flytting av bolig, men ingenting til flytting av fjøs.

Vil statsråden endre regelverket, slik at familiens arbeidsplass og heimen til geitene også blir omfattet av støtteordningen for flytting?»

Statsråd Tord Lien [11:47:13]: Bistandsordningen til NVE for sikring mot flom og skred omfatter i utgangspunktet fysiske sikringstiltak mot naturskader som flom og skred. Rammen for bistandsordningen legges gjennom de årlige budsjettbehandlingene i Stortinget. I tråd med stortingsmeldingen om flom og skred, som ble lagt fram av den rød-grønne regjeringen i forrige periode, er det nødvendig å rangere og prioritere mellom prosjektene. Sikrings tiltak må ha større samfunnsøkonomisk nytte enn kostnadene for at de skal kunne gjennomføres. Da tar man de tiltakene som gir størst nytte, først. Det er et prinsipp som har hatt veldig bred oppslutning, enstemmig oppslutning, vel, i Stortinget – både da dagens regjeringspartier var i opposisjon, og nå, har jeg inntrykk av.

Dette innebærer at NVE gjør prioriteringer hva gjelder disse midlene, og det er tilfeller med høy risiko for skade av store verdier og ikke minst fare for liv og helse som blir prioritert. NVE har nok ikke ressurser eller kapasitet til å dekke alle behov for tiltak, men jeg mener – og det har altså hatt bred støtte i Stortinget tidligere – at dagens ordning representerer det man kan kalle et rimelig regelverk.

Riving og flytting av fareutsatte bolighus kan få tilskudd fra NVE i særlige tilfeller. Det gjelder når gjennomføring av andre sikringstiltak vil være uforholdsmessig kostbart sammenlignet med å fraflytte boligene, eller når flom og skred medfører en særlig fare for tap av menneskeliv. Dette er – heldigvis, tror jeg vi får si – bare aktuelt i få tilfeller i Norge. Det har vært noen få tilfeller så lenge ordningen har eksistert, og NVE må nok jobbe videre med å utvikle denne ordningen, basert på de erfaringene de har.

Når det gjelder saken i Kåfjord, som representanten tar utgangspunkt i, skal først NVE behandle den klagen som er sendt inn, og den kan da komme til Olje- og energidepartementet til endelig avgjørelse. Derfor er det ikke naturlig at jeg kommenterer den saken nå, jeg må på et senere tidspunkt kunne ta stilling til innholdet i saken.

Tove Karoline Knutsen (A) [11:50:12]: Jeg takker for svaret. Nå er det jo slik at NVE har svart både dette unge paret og de fem andre med våningshus som skal flyttes, det er bare én driftsbygning.

Vi har jo sett tidligere i år en gård med driftsbygning som ligger under fjellet Mannen i Rauma, som også antakelig vil komme inn under slike ordninger. NVE har svart at det ikke vil lønne seg med ytterligere sikringstiltak som gjør at de som bor der, kan bli boende. De anbefaler flytting og mener at det vil være det eneste riktige. NVE har også sagt at man ser at våningshusene skal få støtte, men tilskuddsordningene dekker ikke driftsbygninger. Jeg mener at de har gjort det tidligere, også etter at stortingsmeldinga om flom og skred ble lagt fram. Så jeg lurar på: Har det kommet noen signaler fra departementet om at driftsbygninger ikke skal omfattes av tilskuddsordningene?

Statsråd Tord Lien [11:51:14]: Det Stortinget vel enstemmig har sluttet seg til, er prinsippet om at saker der risikoen for skade på store verdier eller – og selvfølgelig først og fremst – liv og helse er størst, er de sakene som skal prioriteres. Selv om omfanget av våningshus, eller bolighus mer generelt, som er i en sånn situasjon at det er stor fare for liv og helse ved flom og skred, er begrenset, er det totale omfanget av etterslepet når det gjelder sikring mot flom og skred, stort. Jeg tror derfor at det Stortinget har gitt tilslutning til, nemlig å prioritere liv og helse først og fremst, men også store materielle verdier, er en riktig prioritering, og det er det forvaltningen har forholdt seg til etter at Stortinget behandlet saken.

Tove Karoline Knutsen (A) [11:52:20]: Takk for svaret igjen. Jeg tenker som så at en arbeidsplass for bønder, som jo driftsbygningen, fjøset, er, samt i dette tilfellet og i andre tilfeller oppholdssted for en stor buskap, som jo også er liv, er en del av de prioriteringene som må tas inn. Det vil jo være meningsløst for bønder å flytte huset og ikke fjøset, for da vil man jo rett og slett ikke kunne opprettholde sitt arbeid. Det vil jo også være farlig å oppholde seg i et fjøs som måtte befinne seg i det rasfarlige området. Som kjent er jo bønder mange timer per dag 365 dager i året i dette fjøset. Jeg håper statsråden kan se at det å få støtte til flytting av driftsbygning faktisk også dreier seg om liv og helse.

Statsråd Tord Lien [11:53:22]: La meg gi uttrykk for at jeg har stor forståelse for at det er en stor fordel at våningshuset og driftsbygningen ligger i noenlunde rimelig nærhet av hverandre. Så har jeg lyst til å si at det er NVE som må foreta denne typen prioriteringer, men jeg står fullt og helt bak den måten å prioritere på som Stortinget har ment at man skal legge til grunn innenfor NVEs arbeid, nemlig at det er det å beskytte store materielle verdier og først og fremst liv og helse som må prioriteres. Det er et prinsipp som har hatt bred oppslutning i Stortinget, og som jeg mener det er grunn til å opprettholde.

Spørsmål 4

Rasmus Hansson (MDG) [11:54:21]: Spørsmålet lyder:

«Utvinning av petroleum i Lofoten, Vesterålen og Senja vil kunne komme i gang rundt 2040, dersom området blir åpnet etter valget i 2017. Dette er ifølge en rapport presentert på Novemberkonferansen i Narvik, utarbeidet for Norsk olje og gass av Rystad Energy. Med dagens utslippsnivå vil verden allerede ha brukt opp store deler av det gjenværende karbonbudsjettet i 2040.

Bør ikke statsråden allerede nå slå fast at olje- og gassutvinning i disse områdene er uaktuelt?»

Statsråd Tord Lien [11:54:56]: Olje og gass vil fortsatt dekke en sentral del av verdens energibruk i mange tiår framover, også i 2040. Energibruken vil i perioden fram til 2040 vokse betydelig bl.a. på grunn av befolkningsvekst

og en ønsket velstandsutvikling. Dette gjelder i alle de scenarioene Det internasjonale energibyrået, IEA, har trukket opp, også for tograders-scenariot.

Verden vil altså i disse framskrivningene ha en betydelig etterspørsel etter petroleumsressurser, og derfor mener jeg at utgangspunktet til representanten Hansson ikke nødvendigvis representerer et riktig bilde. Det store problemet for klimaet er den sterke veksten i kull som brennes uten CO₂-håndtering. Det å erstatte kullbruk med gass er et raskt og effektivt tiltak for å begrense utslippene fra fossil energi.

For øvrig mener jeg også at premissene i spørsmålet er feil. Ved igangsetting av åpningsprosess for havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja vil produksjonen kunne komme i gang langt tidligere enn det representanten Hansson legger til grunn i sitt spørsmål.

Det tok f.eks. bare 13 år fra dypvannsområdene i Norskehavet ble åpnet, til Ormen Lange kom i produksjon. Denne tidshorisonten mener jeg er høyst relevant også for havområdene utenfor Vesterålen, Senja og Lofoten. Så er det sånn at uavhengig av når produksjonen kommer i gang, vil den maritime aktiviteten tilknyttet leting etter olje og gass gi betydelige ringvirkninger i denne regionen allerede mange år før aktiviteten og produksjonen faktisk starter opp, noe vi f.eks. allerede ser i Kirkenes i forbindelse med ressursene i Barentshavet sørøst, som ikke er kommet i produksjon ennå og ikke vil gjøre det på mange år.

Så vil jeg gi representanten Hansson helt rett på ett punkt: De beslutninger som tas i dag, eller ikke tas, vil påvirke aktiviteten på sokkelen om 5 år, 10 år og om 50 år. Derfor er det viktig, som regjeringen gjør, å føre en aktiv oljepolitikk for å legge til rette for at vi kan fortsette å produsere olje og gass i tiårene som ligger foran oss.

Så er viktig å huske når man diskuterer denne typen spørsmål, at det ikke er sånn at nye ressurser nødvendigvis vil øke oljeproduksjonen. Tvert imot er det sånn at vi i dag produserer under halvparten så mye olje som vi gjorde i rekordåret 2001. Selv med de nye utbyggingene som nå er underveis, vil det handle om å hindre et fall i energi-produksjonen på norsk sokkel. Det handler ikke om å øke produksjonen av olje og gass på norsk sokkel.

Rasmus Hansson (MDG) [11:57:56]: Jeg vil minne statsråden om at det er de samlede utslippene over tid som spiller en rolle for utviklingen i klimaet, så det er en fatig trøst at man ikke øker oljeproduksjonen i åra framover. Problemet er at den videreføres, sett i et klimaperspektiv.

Men så er det også slik at en av de viktigste brikke- ne i norsk miljøforvaltning er de helhetlige marine forvaltningsplanene, og planen for Norskehavet, inkludert områdene rundt Jan Mayen, ble sist oppdatert i 2009. Den skulle, ifølge etablert praksis, bli oppdatert igjen tidligere i år. Sentralt i dette er bl.a. spørsmålet om iskanten. Det er en snau måned igjen av 2014, og oppdateringen har ikke kommet. Likevel har regjeringen varslet at 23. konsesjonsrunde skal ferdigstilles like over nyttår. Kan statsråden i dag for-

sikre Stortinget om at slutføringen av 23. konsesjonsrunde blir utsatt til forvaltningsplanen er oppdatert, slik den burde, for å sikre at beslutningen om hvilke områder som skal åpnes, tas på et oppdatert, faglig grunnlag?

Statsråd Tord Lien [11:59:11]: Jeg kan bekrefte at verden trenger store mengder energi. Jeg kan minne representanten Hansson om – som vi begge er kjent med – at kullbruken øker hvert eneste år som går. Omfanget av karbonfangst og -lagring er minimalt, det er noe jeg har inntrykk av at vi har en felles interesse av å jobbe for skal bli mer utbredt.

Når det gjelder den 23. konsesjonsrunden, som er mitt konstitusjonelle ansvar, er det primært ressurser i Barentshavet sørøst, områder som er omtalt i forvaltningsplanen for Barentshavet, ikke for Norskehavet.

Når det gjelder områdene utenfor Jan Mayen, tror jeg representanten Hansson er fullstendig klar over at i avtalen mellom regjeringspartiene og Venstre og Kristelig Folkeparti, våre samarbeidspartier, er det slått klart fast at det ikke vil bli satt i gang aktivitet utenfor Jan Mayen i inneværende stortingsperiode. Men Jan Mayen ligger altså i Norskehavet, og Barentshavet sørøst ligger, av naturlige årsaker, som navnet tilsier, i Barentshavet.

Rasmus Hansson (MDG) [12:00:20]: Da blir oppfølgingsspørsmålet hvilke føringer statsråden ser for seg at forvaltningsplanen for Barentshavet skal ha for ferdigstilling av 23. konsesjonsrunde, gitt det nye kunnskapsbehovet man nødvendigvis har i en situasjon hvor miljøforholdene forandrer seg svært raskt i nord på grunn av klimaendringer.

Statsråd Tord Lien [12:00:48]: Jeg finner grunn til å minne om at det overordnede bildet når det gjelder næringsaktivitet rent generelt i Barentshavet, er at Barentshavet er et robust havområde, og at det har vært betydelig kommersiell aktivitet der i mer enn 100 år.

Det er slik at Stortinget i forrige periode både behandlet forvaltningsplanen for Barentshavet og åpningsmeldingen for Barentshavet sørøst. Selvfølgelig vil de rammene Stortinget har lagt for denne typen aktivitet, bli fulgt opp av regjeringen.

Presidenten: Da er sak nr. 2 er ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [12:01:39]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er sakene på dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtes? – Møtet er hevet.